Brian E. Drake

Nokto-gardeno

Noveli

La personi ed eventi en ica verko esas tote fiktiva. Irga simileso ad homi vivanta o mortinta esas hazardala.

Kelka de ica rakonti publikigesis antee en la jurnali *Perigee, Guignoir and Other Furies, Literary Vision*, e *Flashshot.*

The Oxford Rationalist
56 Albany Street
Oxford, NY 13830 USA
(607) 843-2636
brian.eric.drake@gmail.com

Nokto-gardeno

Noveli

da Brian E. Drake

Kontenajo

L’arto di literaturo, parolata o skribata, esas adaptar la linguo por ke ol enkorpigez to quon ol signifikas.

— A. N. Whitehead

Nokto-gardeno

Esas gardeno en qua plantacesas vesperala primrozi, lunoflori, noktala floxi e dianti, beladoni, imorteli e jasmini, mimozi e cipresi. Ta omna planti florifanta florifas nur nokte. La severa suno kushinte su, sub la klementa luno la tenera flori apertas su al dolca obskureso. La planti esas tante injenioze aranjita, ke sempre esas ula pala floro, ula dolca aromo en la profunda ombri.

Ol esas mikra gardeno; homi ne toleras tro multa nokto. Alta muri ek nigra petro cirkumklozas ol del hastoza mondo, ed plako apud la pordeto imperas: *Voluntez klozar la pordo dop vu.* La pordeto esas ek fero. Muldita sur la surfaco esas komplikita figuro di tordita viti, senforma frukti, e meze di olti la barboza vizajo di ula deo obliviata. La pordeto havas mikra fenestro, tra qua preterpasanti povas regardar. Ma se on regardus, on vidus nur kelka nigra folii, poka parto di streta voyeto, pro la obskureso; e fakte, kelka homi preterpasanta mem remarkas la mikra pordo, quankam ofte li senkoncie tremas preterpasante la muri alta e nigra.

Ta voyeto, pavizita per blua stoni, esas kurva quale la numero ok, turnas senfine a su. Ube la voyeto krucumas su situesas ruinita sunhorlojo sur piedestalo qua inklinas akute. Ye la extrema punto di singla kurvo situesas benko, anke ek blua petro. La du benki esas harda, kolda, senkomforta, ma glatigita da longa uzado da multa homi, nam dum tempi fore pasinta multa homi vizitis ica gardeneto, sideskis sur la benki, e regardegis sen pensar la flori, l'arbori, la nokto.

Nun nur unu vizitas la gardeneto, yuno qua venas

preske omnavespere. Lu apertas la pordeto, qua stridas nelaute. Lu eniras, sorgeme klozas dop su la pordeto, qua itere stridas nelaute. Lente lu promenas alonge la voyeto unfoye kontre la fluo di tempo. La blua stoni kraketas nelaute sub lua pedi. Transirante la krucumo dil voyeto, lu tushas la ruinita sunhorlojo. Lu sideskas sur un del benki, ulfoye ica, ulfoye ita, ed ulfoye naracas a su rakonti, rakonti pri heroi, amanti, nekonocita bestii, fora landi; ulfoye rakonti pri sennoma homi, neamata homi, troe konocita bestii, hemo. La rakonti ne importas. To quo importas esas la naracado.

Dum ula vesperi, se la luno ne brilas, o se la luno brilas ne arjentee ma verde, lu arivas, promenas alonge la voyeto kontre la fluo di tempo, tushas la sunhorlojo, sideskas sur benko, e kantas: simpla melodii havanta simpla vorti, o nula vorti. Ta melodii ne acensas lejere, ma pendas pezoze en la aero, quaze sufokita da la muri alta e nigra. Dum ke lu kantas, la flori dil vesperala primrozi o dianti, imorteli o jasmini, irge quo florifas tatempe, la flori tremas, mem se nula brizo suflas. La flori di la mimozo klozas su. Dolca parfumo dispersesas, vaporeskas, til ke la nura aromo esas to dil sulo, dil humida folii, dil sudoro qua humidigas la muri alta e nigra. Dum tala vesperi la yuno ne sidas longatempe en la gardeno.

Kande la luno desaparas sub la alta muri, la yuno staceskas, promenas lente unfoye alonge la voyeto, nun segun la fluo di tempo, tushas la ruinita sunhorlojo, apertas la pordeto, qua stridas nelaute, ekiras, e sorgeme klozas dop su la pordeto, qua itere stridas nelaute. E se tavespere lu kantis, la flori dil vesperala primrozi o dianti, imorteli o jasmini, irge quo florifas tatempe, cesas sua tremado, e la flori di la mimozo itere apertas su.

Don Juan manjas kuketi posdimeze

Il sidas omnadie en kafeerio an Rathausstrasse. Kad il advere lojas en Wien?

'Hispania esis tro varmega,' il dicas, 'pro la vetero ed anke pro...'

Ulfoye, dum partikulare bona dii, il sidas extere an tablo an la strado e permisas ke la suno tushez il; ma maxim ofte il sidas interne, dop kolono en obskur angulo. Il drinketas vino e manjas kuketi, l'una pos l'altra. Mikra sukraji, ofte plu kam dekedu dum dio. Ma il nultempe drinkas plu kam un glaseto de vino.

'La Austriana vini, li havas nula forteso. Nula pezo. La vini di Hispania ... ti esas l'unika kozi quin me ankore deziregas. Me ankore sentas ta manko. Li havas piko, ka vu komprenas? Li pikas la lango e vivigas la mento. Ma forsan mea memoro falias. Ol ofte falias nuntempe.' Il ridas nelaute.

Kad il deziregas nur Hispana vini? Certe esas altra kozi. Exemple, la dami.

'Ka dami? Dami esas omnube! Esas sempre e sempre dami. Nur esforcez evitar eli! Li chasas on, persequas on per mil ruzi. Ho, dami, dami. Avida posedar, havar en la manui. Ruranini havas plu multa raciono, li juas l'instanto e permisas ol pasar. Ma dami ... '

La olime altastatura *hidalgo* esas nun kelke diminutita. Il havas gibo an la dorso. Ilua hari, ti qui restas, esas pure blanka. Ilua okuli, qui antee brilis por bruligar la kordii di mulieri, esas injektizita e celas su en rugi. La forta ma mola manui, qui ecitabis tante multa mami, esas makulizita e tremas levante al boko plusa kuketo.

‘Ca vino es nur sat bona, ma la kuketi … me aplaudas la Wienani.’ Il forvishas peceti del tordita fingri tuberatra. Un krumeto pendas del labio. Ilua voco ankore portas muziko (tenoro, ne baritono), e la kastilian achento charmante tormentas la Wienana dialekto.

Yes, ma ta dami.

‘Ho, forigez la dami! Quon facas oldulo kun dami? Evo destruktas omno, omno, ma adminime ol donacas kelka libertempo. Santa repozo. Ma ka vu kredus to?’ Il inklinas su intime. ‘Ulfoye, mem nuntempe, mulieri venas a me. A me!’ Il sukusas la kapo. ‘Freneziozini! Venar anhelante ad oldulo…’

Ma reputo, famo…

‘Damnita famo, ol ankore trompas mulieri, trompas omnu. Quante ol valoras? Nulo! Facas nulo, ecepte ke ol pluarduigas obtenar kredito. To esas famo! Pro ke me havis ul aventuri dum mea yuneso, ka me mustas sufrar por sempre? Me havas anciena nomo, maxim estiminda nomo. La folaji di yuneso … nu, ed anke di matureso. Yes, me trompis ula spozuli, yes, mem ocidis uli. Ed un patro. Ka tala peketi kondamnez viro dum la tota vivo? Me ja mustis livar mea Hispania, mea hemo ancestral, familio, amiki … la futuro quan me expektis havor. Ka me ne ja sate sufris? Kredez me, me esas sat punisita. Nun restas a me nur la lasta, kurta modulaco. E malgre to, omnu ankore kredas, ke me esas tipo de nefidinda fripono. Vu ne povus kredar quante kustas simpla glasedo de duesmagrada vino e kelka kuketi en ica urbo.’ Lu mordetas plusa kuketo. ‘Le chokolada esas tre bona.’

Ma ilua sufrado esas simpla yusteso. Kad il ne ocidis?

Il levas la shultri. ‘Tal aferi ne multe importas en Hispania.’

Takaze, pro quo lojar en Wien?

‘Nu, pro la familii. Vu komprenas. Honoro demandas restituco, e la heredajo ne esis sat granda por satisfacar omni, do … Wien es plu komfortoza kam Sevilla. Ma la preci! Mea chambro, nu, ol esas nur chambreto, apene kabineto, ta chambro kustas mikra richeso omnamonate! E la mediki expektas on prepagar. Me doloras, hike, e mea hepato afliktas me.’

Ilua rideto ankore havas ta mixuro de bona humoro e

fiera nesucieso qui facinis plu kam un muliero dum yari pasinta. Ma il ne montras la denti: la kuketi ne benigne traktis oli. Dop la kolono il ektiras naztuko paruzita. 'Mea matro brodis olu. Ka vu vidas? La blazono di le Tenorio. Ha, el nun sidas en la cielo...' Insinuajo di lakrimo artificoze velizas l'okulo.

Do kad il repentas sua krimini?

'Krimini! Qua krimini? Esis nula krimini. Tale on agas en Sevilla.'

Ma l'ocidi—

'Dueli,' il emendas. 'Su-defenso. Honoro, vu komprenas.'

E kad honoro explikas la senfina serio di dami, la eterna, neobediema hungro a mulieri?

'Kad hungro? Quala vorto! Kad hungro a mulieri? Quala ideo! Adibe poezio tranas on, a stupida nocioni pri hungro a mulieri. Ridinde!'

Ma—

'Ma ma ma! Me ne hungris a mulieri! Nultempe!' Ilua voco levas su a sono nemuzikal. 'Me ne mem hungris a fornikado! Quo esas forniko? Negracioza konfuzeso havanta instanto di plezuro ye la fino, plu bone su-produktata. Hungro: sensencajo. Precize lo kontrea. Ka vu askoltas? Lo kontrea! Yen, me konfidencas a vu sekretajo. Me ne multe prizas mulieri. Ka vu komprenas? Fakte, me desprizas eli ... no, plu exakte, me abominas eli. Yes! Me sempre abominis eli. Teroriganta enti, sempre postulanta, sempre expektanta, expektanta. Qua povas tolerar eli? E yen, duesma sekretajo. Fakte ... fakte, me timegas la mulieri. Sempre timegis. Li terorigas me til morto. Quon vu opinionas, pro quo me sempre forkuris? Me ne povis subisar elia avida manui sizanta, manui kaptanta, sempre postulanta, postulanta plu kam irga viro povas donar. Hungro! Se me ulfoye hungris ad irgo, certe ne esis a mulieri. Ya no! Se me hungris ... ka me hungris?'

Il regardas konfuze la glaso, la tablo, la restanta kuketo.

'Hungris. Yes, me hungris. Me hungris ad ... ad agnosko! Agnosko, komprenez. Esar remarkita. Ne desaparar nevidite de ca mondo. Lo ne esas krimino. Omnu deziras esar remarkita, omnu bezonas, ke lua existo esez remarkita. Kad lo ne esas la toto di historio homal? Religio, politiko, richeso, povo, to omna esas aferi naskinta

del deziro, del bezono esar remarkita. Ni esas figuri porcelan sur tabulo, pavorante pro la polvo. La plumulto de ni falas aden la ombri, e do ni timas, ni timas. E me … me … me ne diferas…

'Do, quale me povis markizar la mondo? Me ne esis espritozo. Ne esis soldato: kombato terorigis me preske plu multe kam mulieri. Me ne povis ganar pekunio; me esas *hidalgo*. Me havas nur un talento, nur un: amoro. Plu precize, koito. Ho, quale me ululis kontre cielo! Mea unika talento, ed ol dependis tote de la sam enti quin me abominis! Ma la bezono, yes, ni nomez ol hungro, la hungro ad agnosko demandas ulo. Quala kargajo, la kargajo di talento! Me preske abjuris ol. Esforcis ignorar mea talento. Preske sucesis negar ol. Ma mortar neremarkita … me, mortar neremarkita…' Il manjas la restanta kuketo.

La garsono bone komprenas l'olda Hispano. Lu adportas du plusa kuketi freshe bakita, un havanta kremo.

'Ha, kremo! Ya to esas maestro-verko, advera maestro-verko. Ica bakisto esas Apollon dil koqueyo. Ma, parolante vere, singla kukifisto en ica urbo esas artisto. Me nultempe hike trovis kuketo qua desplezis.'

Ilua voco itere resonas muzikale. Malgre ke ilua kostumo desmodeskis multa yari ante nun, ol esas neta, ed il portas ol per aplombo. Il askoltas instante bruiso di kalesho qua pasas en la strado, e lente manjas la kuketo, sugas singla peceto de sua fingro-fini. Kontenta rideto transformas ilua vizajo. Il levas sua glaso ed flaras la aromo dil vino ante pardrinkar ol.

'Nemala vino. Ne havas piko, ma esas nemala. Nu, venas krepuskulo. Esas la tempo retrovenar al sekureso e solitareso di mea mikra chambro.'

Il staceskas, prenas ebenoligna bastono de sua flanko. Ol havas an la pinto ora leono-kapo. Subite yunesala lumo brilas en ilua okuli.

'Ho ve, me obliviis mea burso! Quante stupida. Ma vu ne humiligus olda jentilulo, ka yes? Danki, multa danki. Livez dek kreuzer kom gratifikuro, la garsono esas bona kerlo, tre bona kerlo.'

Il klaudikas adextere, brandisas sua bastono per grand aplombo.

F.R.C.

Me propozas deklamar sen emoco l'eventi qui eventis depos ke me deskovris la granda sekretajo; sekretajo deskovrita semblante hazarde, forsan intence. Sendubite nulu altra komprenabus ta indici, nulu altra agnoskabus la pavoriganta hororo quon me trovis. Multa homi esforcis despersuadar me de ca reveluri. Multi mem minacis. Ti sendubite timas konsequaji, timas la povo di ta sekreta societo, la potenteso politikal, ekonomial, mem psikologial, di lua celata agenti. Plu grave, me suspektas, ke ta despersuadanti ipsa esas agenti di ta sekreta societo. Ma me ne permisas timo haltigar me. Revelar esas devo. Me, unike me komprenas l'indici qui pruvas l'existo dil povo monstratra, povo qua tenas nia vivi per sua maligna ungli. Nam fakte la fato di omna homi, di socio, di la mondo ipsa dependas de la sekretajo quan me e nur me povas revelar, malgre la danjero quan tala reveluro necesigos. Danjero ja cirkondas me, cernas me.

Sen emoco.

La eventi-kateno komencis per un frazo. Me esas, esis studento preparanta diserturo por mea grado universitatal. Ica diserto exploras la relati inter katolika teologio e la experimentale sekulara filozofio di Cleofonte de Parma (1648 – 1701). Me lektis, lektis, e pluse lektis omna libri qui traktis mem tangente mea temo. Me laboris forjar neasaltebla argumenti. Me konfesas ke me dubitis, ka me elektis fako nekomoda. La senlimita arboro di noti pri noti pri ya plusa noti; l'anciena paperi polvoza; l'erudita expliki en la Latina, la Franca, la Germana lingui, to omna verjiteskis mea kompatinda kapo, velizis mea okuli

doloranta. Esis dum ta exhaustiva dii ke me foliumis ta fatala pagino, lektis la timinda frazo. Ol jacis inocente en obskura komenturo da profesoro doktoro Heinrich von Eschengrab del Friedrich-Schiller-Universität Jena, komenturo pri la t.n. ‘De Independentiae’ (Esayo pri Nedependeso)*, un de la lasta esayi di Cleofonte, publikigita postume.

En ica esayo Cleofonte alegas, ke homi ne povas transvivar ica mondo doloriganta en qua ocido e furto, trahizo ed odio, doloro e timo e repugno sempre semblas negar l’existo dil bona Deo e semblas aplastar la simpla vertui quin la bona Deo semblas postular (malgre ke tala vertui febligas ni, ofte facas ek ni viktimi di ocidanti, furtanti, trahizanti, edc.); ke homi, il dicas, ne povas transvivar ica mondo per fidar a la bona Deo, ma mem plu hereziale, ke homi devas fidar a la Deo (ya ta Deo ipsa qua kreis ocido, furto, edc.) ne *malgre* ca malaji, ma ya *pro* ca malaji; ke ca malaji plu certe pruvas l’existo dil Deo kam amo o benigneso o karitato, vertui qui konsolacas e trompas homi indolenta e facile misduktita. Cleofonte postulas, fakte, ke ni fidez al Deo quan Cleofonte ipse deklaras ne meritar fido.**

Ye ta punto en lua komenturo†, profesoro doktoro von Eschengrab skribas la sequanta pednoto (mea tradukuro):

> Hike Cleofonte evidente facas eroro logikal. Il atributas omna vivado-malaji al Deo, qua nur permisas homi pekar, vice al homi, qui exekutas ta peki. To klare montras ke Cleofonte, mem du yari ante sua fina apostateso, ja laboris sub influo di protestanta nociono pri predestineso e ne la katolika doktrino pri libera volo; to anke sugestas, ke il ja apartenabis la F.R.C., herezio influanta multa movementi politikal mem til hodie.…

La aludo pri ‘F.R.C.’ perplexigis me. Me ne trovabis

* Skribita 1699; recente ripublikigita en *La Teorica del sovran-naturale: La filosofia nel Illuminismo*, Bartolo Raimundo, Donzelli, 2006.

** Do Cleofonte presupozas ed anticipe refutas la tesi naiva ed eroroza di tala apologiisti quala Anselm, Moreland, Deedat, e Sproul.

† H. von Eschengrab, *Reformatorische Theologie in 19. Jahrhundert*, Beyer u. Söhne, Langensalza, 1888.

simila aludi en irga noti biografial pri Cleofonte. Me saveskabis, naturale, ke la jezuito stranje renuncis sua vovi dum sua 52ma yaro e livis Parma por Tübingen, ube il mortis pos nur tri monati. Me quik serchis skriburi di altra komenteri (l'interreto ofras bonega avantaji por studento) e trovis ya nulo pri Cleofonte e 'F.R.C.'; tamen me saveskis, ke Cleofonte ne mortis per maladeso (quale me supozabis pro ta primitiva epoko dum qua il vivis), ma per acidento, trabo falinte de tekto adsur ilua kapo. 'F.R.C.,' me balde trovis, es abreviuro di 'Fraternitatis Rosae Crucis', o l'Ordo Rosen-kreuz, bone konocita grupo esotera ed anciena qua havis la simbolo di squadro e kompaso (quale la Framasonaro) e mikra reda rozo superpozita an oli. Me astonesis, certe, pro ke bona jezuito evanta 52 yari renuncez sua vovi, ma esis preske nepensebla, ke il federez su kun infama societo dedikita a subversar ed eklezio ed stato.

Or, me savis preske nulo pri F.R.C. Me lerneskis. Me studiis la dogmati di F.R.C., la ritui, la historio. Malgre hororinda fakti pri qui me saveskis, me ankore opinionis, inocente, ke ca nova informajo pri la herezio di Cleofonte nur ofras interesiva digreso de mea diserturo.

Tamen, nur un citajo ne certigas alegajo; me bone lernabis ta precepto de mea profesori. Nulu altra alegis ta asocio abomininda, do me esforcis trovar plusa skriburi da von Eschengrab, por deskovrar ilua fonto di ta informajo. Esis nur poko pri il per l'interreto, do me rekursis ad ekmoda moyeno. Inter la pagini dil *Allgemeine Deutsche Biographie* me lektis:

> ***von Eschengrab, Heinrich Hieronymus August Teophil.*** Pädagoge; Philologe; Theologe. 22.10.1828 Eisleben, 12.11.1888 Jena.

Kad il mortabis en 1888? Memorez, me pregas, ke ta komenturo da von Eschengrab qua instigis ta serchado publikigesis en 1888. Akademiala historio sequas:

> Nach dem Besuch des Martin-Luther-Gymnasiums in Berlin (1841–47) studierte Eschengrab in Berlin

> und Halle hauptsächlich klassische Philologie und Geschichte (doctor philosophiae Halle 1855)….

To ne interesis me e ne interesas la lektero. Ma yen mea duesma timinda deskrovo. Me tradukas ta grava frazo (mea tradukuro):

> Abatesis da vagono en Semmelweis-straße, mortis pos du dii, Universitäts-klinikum.

Me konfesas, kande me lektis ta vorti, mea sango fluis kolde. Cleofonte mortabis *acidente* balde pos ke il livabis la jezuiti por F.R.C., fakto nekonocita, segun mea serchi, til publikigita da doktoro von Eschengrab, *qua quik mortis acidente nur kelka monati pos ke il publikigis ta fakto!*

Me informis mea profesoro pri ca trovajo, ke Cleofonte membrigis su a sekreta societo. Lu respondis (semblante tedate), ke tal asocii ne esis rara dum ta ero. Ma, kande me naracabis la du acidenti mortigiva, lu nur longe regardis me. Ye ta instanto me unesme remarkis plako pendigata sur la muro dil kontoro, plako portanta ula simbolo: simbolo di *squadro e kompaso*, e, superpozita sur la kompaso, *mikra reda rozo!*

Mea profesoro implikis, ke mea inquesti ne fitas simpla diserturo, ma me ne askoltis. Me pensis nur pri ta plako, ta simbolo, ta mikra rozo. Nur un konkluzo esis posibla: la profesoro ipsa esas membro di ta hororinda societo qua laborabis dum yarcenti *ed ankore laboras* por subversar l'ordino dil mondo. Me quik livis lua kontoro e lua fingita mieno di astoneso.

Nun komencis mea aflikti. Me lernabis la sekretajo, me parolabis la sekretajo laute, e ta kulto audabis.

Me mencionis mea suspekti a plura studenti, ma li ne atencis. Fakte, li jokis. Jokis! Me ne abandonis mea suspekti, do li inventis drola nomi por la literi 'F.R.C.' Me ne repetos oli, la lektero povas imaginar tala obcenaji. Me trovis la obcena frazi skribachita en mea libri, sur mea automobilo, en mea posto. La studenti, adminime uli de li, evidente esis anke membri di ta sekreta societo. Me timeskis marchar tra l'universitato, e fine restis heme. Mea profesori (yes, mem ta profesoro havanta la simbolo sur

sua propra muro) telefonis omnadie, questionis, Pro quo vu ne frequentas la klasi? Kande vu rivenos? Me ne respondis. Li gambitis me, me komprenis bone, me ne dignigis lia probi ridinda per respondi.

Sen l'universitato ed olua biblioteko, me turnis me a ta senfunda fonto di informo, l'interreto. Multa, multa retsitui‡ traktas ico e simila horori, e per ti me konoceskis nov amiki qui komprenis, amiki qui kompatis. Ta nov amiki avertis me, ke tala societi nultempe abandonos lia venjo kontre ta qua saveskis pri lia timinda intenci, e yen, lia averti esis justifikita. Pos nur un monato mea patro mortis, per *naturala kauzi*, on dicis, quankam il jacis en hospitalo, cirkondata da mediki, medikamenti, moderna instrumenti. Il mortis. Ante ke il mortis, me audis, ke il dicis a mea spozo, 'Sorgez mea filio. Gardez mea kompatinda filio.'

Gardez! il dicis. Quon il savis? Quon il savis pri ta kulto qua minacas sua filio? Ka la kulto avertabis il? Ilua mortanta respiro susuris ta vorto, Gardez! Gardez! E mea spozo promisis, ma nun foriras.

Ankore me audacas parolar. Ankore me studias, lernas, traserchas l'interreto, libri, jurnali. Me trovas traci omnaloke. La kulto esas omnopovanta ma ne povas celar su de me, de mea okuli sagaca. Me komprenas lua moyeni, me tranas la fakti de dop l'arkana velo. Me trovas omnaloke la traci, en semblante inocenta paragrafi, dop la semblante nerelatanta diskursi di politikisti, en la babilado di oldini che butiki. E me ne cesos, ni ne cesos nia laboro, me e mea amiki, ni la heroi dil mondo. Ni ne cesos, til ke omni saveskabos la vereso. Savo, vera savo, savo pri la fakti, pri la multa fakti, esas nia nura espero. Askoltez: Nia nura espero.

‡ Me ne publikigas ta retsituo-adresi, por shirmar mea amiki del regardo di F.R.C. o la kunasociiti.

L'eterna konflikto inter artisto ed publiko

Quik pos lua lasta kruelegajo, lu gaye kuras pezozache tra la foresto, lua piloza brakii larje ocilanta, lua purpura pektoro bufanta per ridetachi. Ico esas monstro qua konsideras su kom beleta.

Lu flaras sua manuo unglizita, inhalas la saporoza malodoro di sango ed intestino. Lu ridegas.

Subite lu falas aden profunda foso celata en la mezo dil voyeto. Torchi quik flagras ye la bordo dil foso e krii triumfante eruptas.

Lu respiregas pro astoneso. Quon facas li? Pro quo? Ka li ne savas, ke lu esas aminda?

La devoci

Damo kun hundo, promenigas hundo. Damo, ne simple siorino. Griza hari amasigita, oreloringi tre ekmoda, vestizita tro bone por promenigar hundo matine. Damo. La hundo portas jerzeo. La damo portas alta shui, marchas tre precize, nek fango nek makulo sur ta shui, el vartas sunlumoza dio por promenigar la hundo, engajas altru dum pluvoza dii, nuboza dii, okupata dii. Hundo sempre adsupre regardas, regardas la damo, ne sniflas cirkume quale hundo. Regardas la damo, falas del bordopetro plurfoye. Ne hundatra hundo.

Yes, me pensas, yes, el. Me marchas rapide, facile rajuntas el, alta shui ne faciligas marchado. Me marchas rapide, rajuntas el, preterpasas el, ne regardas el. El jetas urbo-regardeto kustumal vers me. Me movas rapide adavane de tri metri, lenteskas por retenar disto inter ni. El ja obliviis me. Me ne ankore existas. Portanta lacerita ledra vestono e boti, me es nur potencial obstaklo avan el.

Me plulenteskas por acendar sigareto, por ke el apudesez. Me ne fumas, sigareto es nur pretexto. El proximeskas, ed atingante me, me haltas. La hundo frapas mea pedokolo, tresayas, adsupre regardas. Me adinfre regardas, ridetas al hundo, adsupre regardas, ridetas al damo. El ridetas e fortranas la hundo, iras adavane. Nula tempo perdesas, nula paso omisesas. Kontakto sucesas.

No, me ne ocidos el, ne violacos, ne amoros. Plu bona agi vartas. Grand agi eventos. El es la bona tipo. El prizos to quo eventos.

L'apartamento es granda, kontenas bona mobli, statueti, pikturi, tala kozi. Tre bona. Klasika. Arjenta pleti por

servar delikata sandwicheti a gastini. Glasi e boteli de liquori. Plura te-kruchi, tre bela. Impresoza vidajo super parko. Lito kun grandega kapkuseni, lit-tegilo stebita, tre glata lit-tuki. Nula hundo-hari irgaloke. Ube dormas la hundo? Ha, en fora televiziono-chambro. Grandega televiziono.

El ne saveskos ke me asistas; to es parto de mea tasko. De mea mestiero.

Es servistino por koquar dineo e netigar l'apartamento. Yuna hispanino. El koquas dineo, aranjas tablo, skribas noto, prenas sua mantelo e burso e quik ekiras tra la pordo portante larja rideto, pro ke el livas ante ke la damo retrovenas.

Me disipas la tempo. Lektas tituli di revui, vagas aden la balno-chambro (granda latrino, grandeg olda balno-kuvo havanta ora robineti), exploras vesti en kabineto, pekunio celata, juveli celata, amoro-letri celata. Nur du amoro-letri. Me esas nur kurioza, ne furtos irgo. Me desmetas mea vestono, pendigas ol en kabineto dop lana mantelo e silka shalo. Desmetas mea boti, pozas oli en angulo dop rafinita vazo kontenanta silka rozi. Ekmoda, ca apartamento. Ma tre komoda, tre komfortoza. Me prizos esar hike.

La damo eniras pos horo. La hundo direte kuras a me, ne aboyas. Me prizas hundi. La damo sospiras e desmetas sua shui, me celas me en ombro. El iras aden koqueyo, ne remarkas me, ne vidas me. Parto de mea tasko. Me vartas dum dineo, dum televiziono-spektado pose (esas sempre televiziono-spektado pose), vartas dum ke el tualetas. Fine el eniras la dormochambro, kushas su en la lito, regardas pokatempe ta impresoza vidajo exter la fenestro, foliumas revuo dum dek minuti, cirkume. Dormeskas. Hundo klozita en la televiziono-chambro kushas su en mikra hundo-lito. Bona hundo.

El dormas. Me iras a la lito. Me iras ad el. Me lente fortiras la lit-tuki. El ne vekas. El ne es yuna homino ma dormas profunde, el glutas pilulo ulfoye por dormar profunde. Pilulo helpas. El portas stranja nokto-robo, stranja por el, silkajo havanta nodi ek satina rubandi, tro diafana, tro kurta por elua genui. El dormas, boko apertita. Elua denti brilas, elua propra denti; pekunio facas marveli e dieto helpas. El respiras tre, tre dolce, bruiseto di

susuranta folii tra elua denti desklozita. Dolca respirado, sugestajo dil venonta bitreso noktal.

Me reptas adsur la lito, adsur la lit-tegilo, inklinas me super el. El ne vekas, me tale agas depos longa tempo, tre longa tempo. Me regardegas l'okuli klozita. Facas mapo de elua rugoza palpebri. Me ameskas el.

Me apertas mea boko per l'olda maniero kustumal, larje, plu larje. Mandibulo separas su de maxilo, pelo disfendas. Me glutas elua kranio. No, el ne doloras; la frazo es nepreciza. Me ne glutas elua kranio. Me embracas ol per mea guturo.

Me dolce klozas mea boko cirkum elua kolo. El ankore respiras. El prenas mea respirado e respiras. Komprenez, me ne ruptas elua pelo. Ne igas sango fluar. Sango ne interesas me. Me ne vundas. Vundar ne interesas me. Me konsumos nur tre partikulara parto di el, parto di qua el ne sentos la manko, parto qua mem ulfoye desquietigas el.

Ha, nun el sonjas. Insipida imaji. Oli deskontentigas me. Imaji plata e blanka-nigra quale tre olda filmo. Deskontentigas me. Ma me atencas. Ulfoye, rare, me surprizesas.

Sonjo.

Ulu parolas, ulu konocata o konocita, quankam en la sonjo el ne povas rimemorar ta viro altastatura, bonaspekta, jentila, richa. Nun la viro tremas, divenas altru. Elua ipso sonjanta ne remarkas ta chanjo, experiencas ol kom subite nova ceno. Me opinionas, ke la ceno es en Paris. Yes, me rikonocas un del butiki. El lojis ibe dum sua yuneso. La nova viro ne esas altastatura, bonaspekta, jentila. Il kisas el. Li koitas en la strado avan multa homi preterpasanta. Nun el gravideskas. La nebonaspekta viro ridetas e desaparas. La jentila viro aparas, dansas rhumba* kun du prostitucatini. El adiras il, flirtas. Li dansas. Muziko pleas neaudata, ni audas nur pedi frapanta. La imajo divenas plu plata, la sonjo shancelas, chanjas a nova ceno, kolori tam plata kam kreto-pikturi sur trotuaro. El ne asistas, nur spektas. Viri en komplikita robi pal-kolora valsas frenezioze cirkum grandega fonteno skultita en formo di levita brakio ed pugno. Ho, sugestiva. Du viri pasas de la kotiliono por fotografar per ekmoda

* Danso-formo de Kuba.

buxo-kameri, lia kapi celata sub nigra kapuci. Li montras fotografuri quale strado-bravachi montranta obcena karti postal. El pensas, To mustas signifikar ulo, me mustas rimemorar vekinte.

El ne rimemoros sua sonji. Me englutas oli, glutas lia mikra saporo. La repasto plenigas ma ne satisfacas. El sonjas, me manjas dum horo. El movas preter sonji aden profunda dormado. Me ripozas me ye la pedo di la lito cirkum elua kolda pedi.

Jorneskas e me sentas, ke elua mento itere movas. Me quik retrovenas a mea kustumala posturo. Mea mandibulo separas su de mea maxilo. Me recevas el aden me. El sonjas.

Plu tarde, pos kelka semani, me konocas el sat bone por influar la sonji. Me injektas poka koloro, tordas oli plu teatrale, gradope adjuntas detali, odori. El ofte sonjas la Paris-sonjo, e me vivigas la fundo, pozas kelka bonaji en la kafeerii, injektas ta ebriigiva Paris-odoro di kloaki e dolca frukti e chipa fromaji ed urinifeyi. El respondas, konjuras memoraji quin el ne rimemorabis havir: sento di pavi sub la dorso; la shui di la bonaspekta viro, ek pelo di bovyuno havante sugesto di taloni; saporo di tabako e reda vino ed elua propra karno sur la lango di la nebonaspekta viro. El jueskas sua sonji.

Me anke jueskas elua sonji. Me esas koquisto. Me ne povas produktar kruda nutraji, ma saporigas, spicigas. Ni joyas. La hundo joyas. Nun el promenigas lu plu ofte, parolas a lu, el ipsa nutras lu mem kande la servistino asistas. Lu nomesas Gabi. El nomas lu Gabs.

Dum la nokto ante Kristonasko me donacas donacajo a la damo. El sonjas pri povre moblizita farmo-domo havanta granda kameno. Sep pueri kushas su avan la herdo sub lit-tegilo stebita. Tri gaya adulti portanta vizaji ek sika fango sidas sur ocilanta stulegi. Kalzi klovagesas sur muro. En angulo es sako, sako plena de kandii ed exotika frukti, oranji de Florida, citroni de California. La pueri dormeskas unope. Dormeskinte, singlu desaparas. Balde la lit-tegilo jacas plate, faldas su en neta fasko. La tri adulti aparigas krucho de cidro, varsas, la cidro ekspricas quale champanio, spricas blue, oree, divenas grandega cintilo-fonteno. La mikra un-chambra farmo-domo ocilas e

shancelas e dansas, dansas tra maiz-agri, friskas quale hundyuno. La maiz-agri faldas su quale blanka lit-tegilo, divenas brodita pendajo an muro di nova farmo-domo havanta du chambri, bone moblizita, sua ligna planko-sulo polisita da generacioni di pedi. Fonografilo pleas muziko, kandeli brulas, du amoranti koitas sur lito (me kreas la baldakino). El es un de ta amoranti. L'altru esas amalgamo dil bonaspektulo e la nebonaspektulo. L'amoranti orgasmante, la viro partigas su aden du viri, itere partigas su a quar, ok, nun esas mikra orgio ed el es la centro, yuna quale nultempe yuna, belega quale nultempe belega, saturita quale nultempe saturita, quale el nultempe esperis saturesar. La muri enfaldas su, la lito enfaldas su, la sonjo es serio de chiniana buxi e me faldas e pakigas e pozas ol ube el ritrovos ol. Me lasas el glitar aden dormado belega e profunda.

Me envolvas me cirkum elua pedi, varma pedi. Me savoras la saporo di elua joyo e mea satisfaco. Gabs klimas adsur la lito. El nun permisas la hundo enirar la dormochambro. Esas tufi di hundo-hari sur la lit-tegilo, sur la kapkuseni. Gabs reptas delikate a me per hundo-pedi ed envolvas su en la kurvo di mea genui.

Kristonasko jorneskas e me felice palpebragas pro mea propra sentimentemeso.

Ma segun kustumo, tala vivo afekteskas el. El ekiras rare e plu rare, elua amiki komencas anxiar pri el. De tempo a tempo el asistas baleto, koncerto, cinemo, ma nur se amiki insistas. Li opinionas, ke el divenas vaga. Ma no. El divenas plu preciza, ma nur en sua sonji. Elua hari esas nun tre griza (me lojas hike nun tri monati), elua pelo es laxa, ed elua denti, la denti doloras. Ne troe, ma ulfoya lancinanta dolori, spasmi, mikra ho-i dum manjado.

Ha, ma el nun dormas tante bone. Me nultempe standis tante bone, el dicas, repetas, sive on questionas sive ne. Jorne la mento vagas. No, ne vagas. Forluresas de jornala taski. Forluresas da me, por me. La mento funcionas, ma ne por amikini, ne por babilado, ne por explorachanta telefono-voki, ne por direktar la servistino o por la 'bon jorno' del pordisto. Ol es okupata. Ol kolektas kruda stofo por fabrikar nia sonji.

Nun es la maxim bona tempo, por el ed anke por me. La

sonji nun es intensa, impetuema, extravaganta. Me saturesas. Me korpulenteskas. Mea vestono ne fitos me kande me livos. Ica sonji es desero pos mea laborado, richa kremo en kuketo, frukto-kompoto, *kir imperial*. El oblivias, murmuras a su, ne pagas fakturi, ignoras la questioni di amiki. El juas su, tre multe, unesmafoye juas sua ipso. Pro la sonji. E me helpas facar oli. Me docas el quale uzar oli, juar oli. Vekante, el ne memoras oli; elua matini es regretoza. El dormas plu ofte, plu ofte, vekas exhaustite, deziras repozar, dormetas, experiencas sonji apetitiganta posdimeze, vespere dum spektar la televiziono. Ica sonjeti havas saporo bitra e metalatra. Fine al lito per felica sospiro.

La lit-tuki glitas cirkume, kapkuseno sinkas sub la griza kapo. Me apertas mea boko.

Tanokte el sonjas, ke el klimas monto. El es fatigita ed apene povas pozar l'una pedo avan l'altra, tante min trovar la manuo- e pedo-plasi bezonata por ne falar del eskarpa klifo aden valo, senfunda valo. Fortunoze ulu pendas super el, ulu havante kordo, la kordo nodigata cirkum lua tayo ed anke cirkum elua propra tayo. El ne povas falar dum ke lu es ibe. Lu es forta. Lu ridas e jokas, el povas vidar ke lu ridas, quankam la vento forfrapas lua vorti ed el audas nulo. Esas la bonaspekta viro portante Paris quale parfumo rafinita.

Me audas, ke elua kordio omisas du bati. Kuregas, ed omisas nun bato. Nun bato.

To tristigas me. Neevitebla eventi ya povas esar trista. Me vidis to multa-multa-multafoye e komprenas. Ulfoye me opinionas, ke neevitebla eventi es la maxim trista.

La duo es nun sub la monto-pinto. El vartas tranar su adsur ta akuta pinto. Il promisabis koitor kun el ibe super la mondo, promisabis jacor kun el til noktesko, jacor kun el proxim la steli.

Il levas su al pinto. Elua manui, tante fatigita, desprenas. El falas. Ma nun il prenas la kordo, haulas el adsupre aden sua dika brakii, tenas el per sua Parisana manui rafinita.

Do li koitas, e nokto venas, e la steli proximeskas por spektar.

Il levas el aden sua brakii e subite saltas del monto al steli. Li flugas tra la cielo makuletizita, tra la nokto

flitrizita. Il turnas elua vizajo a su por kisar el. El spasme respiras. Ilua vizajo es nun la mea.

Me facis lo. Me adias.

Me kisas el. Me liberigas el. El falas. Falas lente. Me spektas ta falo.

Me apertas mea boko e forigas me. Mea mandibulo itere kliketas aden sua plaso en la maxilo. Me levas me del lito, retroturnas me e tenere aranjas la blanka hararo, kelke humida, sur la brovo pala e translucida. El respiras tre tranquile, tante tranquile, ke me mustas pozar mea orelo an elua boko por audar. Elua kordio laboras. Ol ne duros longe. El falas.

Gabs ploretas kande me ekiras la dormochambro, ma ne sequas me. Lu movas plu proxime ad elu. Ad elua sino. Kushas sua kapo sur elua sino. Me es kurioza, qua sorgos Gabs.

Me vestizas me per boti, vestono. Li fitas stranje mea korpo, mortinta pelo aden qua serpento penas insinuar su. Nu, la vesti laxeskos dum ke me marchas.

Me cirkumregardas. Beleg apartamento. Plu multa polvo nun kam antee, la servistino explotachas la konfuzeso dil damo. Plu multa polvo nun, araneo-reti pendas del plafono. La kurteni es desklozita. Impresoza vidajo. Lunlumo e neono e lampi di automobili. Ed ombri. Multa ombri. Profunda ombri, maxim profunda apud la lumo.

La kreo-procedo

'Me ankore ne kredas, ke lu tale agis.'

'Tu de omna homi.'

'Nu, ka tu povas kredar ol?'

'Yes.'

'Qua povas tale agar?'

'Me. Tu. Irgu. Es la stando homal.'

'Tu e tua stando homal!'

'Tu povas ocidar ulu.'

'Nultempe!'

'Ho. Ma tu povas helpar celar la kadavro.'

'...Ni ne uzos ta parto.'

'Esas novelo. Ni devas skribar vereso.'

'Ne tante multa vereso. Ni omisos ta parto. Nu, quale komencar?'

'Per "Me ankore ne kredas, ke lu tale agis".'

La dei odias su

Thor e Dionysos fine forpozis l'inheranta enemikeso inter lo rezolveme maskulatra e lo preske feminatra. Omna emoci velkas koram eterneso, e kombato semblas esar stupida kande singlu havabis nur kelka adoranti dum longa epoki, ed a ti kelka mankas la naturala fervoro di olima tempi, li exekutas la ritui rikonstruktita per sorto de ironioza ostentemeso qua ne indikas duriveso. Do lia lukti furioza e senbaza degenerabis ad insulti, pose a desafabla rankoro, e fine a senkomforta plezuro de iracoza kamaradeso.

'Quo es adorado, me questionas?' dicas Dionysos. 'Qua bezonas ol? Ol esas kustumo sensenca e stulta di mortivi, naskinta de timo, timo a ni ed a to quon ni povas facar, e quankam me ipsa esas mi-mortiva, me ne estimas la raso.'

'Acerba vitberi,' dicas Guanyin.

Elua superba rideto iracigas la deo dufoye naskinta. 'Tu frunsos tua labii cirkum ta frukto eventuale, Guanyin! Tua kulto diminutesas minutope. Quante longe tu povos rezistar moderneso?'

Elua superba rideto divenas ridetacho di superioreso furiiganta. 'Me ne kontreagas o tempo o chanjo. Me esas ta eterneso kontre qua vi kombatas. Kande vi du ne batas l'una l'altra.'

'Putreso!' aboyas Thor. 'Tu dineskas tam multe kam ni dum ca lasta yarcenti. Tu hungregas por la fumo di sakrifikaji, ne pretextez. La nura kozo quon me ne toleras, es nemortivo qua ne agnoskas fakti.'

Dionysos sniflas e levas sua gobleto, ta gobleto qua nultempe esas vakuigita. Thor agnoskas la saluto e levas

sua korno a sua labii. La du havas, fine, multo komunal; exemple, lia marveloza drink-kapableso.

Guanyin ja forflotacas ad altra sorto del Ultima Realeso e livas dolca jasmin-parfumo. Thor sputas e laute flatuas. Dionysos ridegas, ma quik sinkas aden trista su-odio. A to lu esas falinta: olima vinkanto di India, inkursanto di Hades, nun aplaudanto por flatuo-jokaji. Eterneso es tro longa, lu pensas.

E Thor, per la senkompata intuico dil dei, mem ti qui havas dika koli, ruktas e dicas, 'Es vera, damnite vera, tro longa.'

Dionysos desesperante klozas sua okuli. Nemortivi juas nula privateso.

'Ni du anke es eterna,' Dionysos insistas despitoze. 'Evidente. Ni esas. Ni existas.'

'Certe ni existas. Ne povas *ne* existar. Quale tu parolas!' Thor perplexe regardegas lu. 'Ni ne es quale li. Mortivi, me volas dicar. Li ne advere existas, ne quale *me* signifikas existar. Omno quon li esas ed agas rezultas de ta fakto. Ke li savas, ke li cesos existar. Omno es pura timo. Aroganta bastardeti!'

Dionysos ne konkordas. Thor forsan nultempe experiencis timo, ma Dionysos ya experiencabis ta emoco. Ofte. En lua mortiva duimo. Lu rimemoras la kolda timego qua kaptis lu kande lu serchis sua matro Semele en Hades, rimemoras quaze saporo di sango. E lu rimemoras fortege la teroro kande lu laceresis a multa peci gutifanta, ed anke rimemoras ke lu pensis, dum ta agonio abomininda: Kad me esos pos to? Kad me ankore esos? Kad me es advere deo? Kad me povas mortar?

Nu, lu ne povas, e lu ankore esas. La mortiva timo devus livir lu, devus esir frapita ed arachita de il, devus forfluir quale sakra ikhoro* de lua veini. Ma lu ankore ne konvinkesas.

'Ka tu opinionas, ke me ne komprenas timo?' Thor grunas. 'Ne obliviez Ragnarök. To sempre minacas nia kapi.'

'Ne esas lo sama.'

'Yes ya lo sama!'

Dionysos regardas per muta facino la muskuli di la

* Sakra fluido qua servas kom sango en la dei.

brakio di Thor levanta plurfoye ilua korno; la saltetado ye singla glutajo di sua laringal saliajo granda e deala; la maniero per qua ilua pektor-hari ekvarsas su del kolumo di ilua vamso quale spumo di blonda mar-aquo. La brakii di Dionysos esas tam dina kam ti di puerulo, lua pektoro tam glata kam ovo, e lua barbo lokloza esas quaze glutinita adsub la rozea vangi. Lu rezolveme ne agnoskas la mixuro de envidio e deziro e repugno qua plenigas su, e glutas plusa bokedo de vino nemixita.

Tala pensin Thor ne intuicas, pro ke il ne povas, o ne volas, komprenar oli.

Dionysos cirkumregardas l'Eterna Vakueso. Nulu esas apud li; la plu multa nemortivi ofte evitas li, precipue kande lu e Thor drinkas dum un o du epoki. Dionysos ne blamas li; ofte lu anke deziras evitar su, se esus posibla. Esas tempi kande la solitareso di nemortiveso vundas quale kultelo en mortiva ventro. Adminime Thor esas kompanulo, quankam bavante ebria. Thor sempre esis kompanulo, mem persequanta, mem frapanta, o mokridetanta, od insultanta. Ma Dionysos ne pensas pri to.

Ulfoye il meditas, quon l'altra nemortivi susuras pri ni du, nam eterneso stimulas babilacho. Nemortivi mustas plenigar ulmaniere ta sencesa ciklo de dii, ed omni ecepte le maxim neflexebla ja probis omna vario di koito imaginebla (imaginebla a nemortiva menti, plu inventiva kam ti di mortivi). Ma se Dionysos hazarde audas nejentila ridachi, il kustumale misinterpretas, nam la kauzo ne esas lua amikeso kun la karnoza rufulo, ma ke du ebria dei sempre negas lia suba tenseso e tenteso sexual. Lu supozas ke Thor, quale omni, juabis kelkafoye folludo kun bela puerulo, quankam la nordala bardi havanta rigida sfinteri nultempe kantis pri to. Sensignifika, lu pensas furioze. Do lu nultempe remarkas, ke la deo muskuloza sekrete remarkas lua propra glata pelo, dina tayo, e glutei senhara e ferma.

Dionysos vakuigas sua gobleto e regardas dum ke ol riplenigesas. 'Quo es adorado?' lu itere questionas. 'Quo es la plendachi di mortivi por ni? Quo es la grav importeso di ta suplikaji?'

‘He?’ Pos ta omna milyari, Thor ankore ne komprenas omna vorti di Dionysos.

‘Pro quo ni sucias pri li? Ni existis ante la mortivi, o la plumulto de ni. Ni esos pos ke li desaparabos. Quo es li por ni? Ni dicas, ni insistas, ke li es nulo. Yes, kelkafoye nemortivo marchas inter la mortivi, intrigas en lia militi, freneziigas un de li, koitas unu extraordinare bela.’

‘Mem genitas filio,’ dicas Thor.

La mortiva duimo di Dionysos redeskas.

‘Pardonez.’

‘Me ne shamas.’

‘Nul kauzo por shamar.’

‘Omna mortiva karno es forbrulita de me.’

Thor remarkas quale la longa kolo di Dionysos intersekas la kurvo di lua klavikulo. ‘Mm-hm.’

Dionysos budas.

‘Kurajeskez, deo. Me anke esis naskinta, de Tero.’

Dionysos ne respondas. To ne es lo sama.

Thor forpozas sua korno, gratas sua dorso, ed, extensante sua manuo por riganar la korno, abatas sua martelo a to quo signifikas *pavimento* en la Senlimita Cielo. Tondro mujas tra spaco. Dionysos tresayas.

‘Pardonez,’ Thor repetas. E, pro ke il ne prizas exkuzar su, laute frapas plurafoye la *pavimento*.

Protesto-bruiso acensas del extera regioni.

‘Tacez ibe!’

‘Pro quo vi ne tacas?’

‘Ebria idioti!’

Thor esforcas nudigar sua kulo vers ta babilo, ma mispazas tirante sua getri adinfre e falas.

Dionysos sukusas sua kapo. ‘Ulfoye tu esas reala asno.’

Thor, ebrieso subite glitanta de kombatemeso til sentimenteso, ridetachas, trusas enorma manuo aden ilua grandega bifurko, e dormeskas.

Dionysos sospiras e pensas: Pro quo la mortivi adoras ni? Nu, pro timo. Timo, komprenende. La bavanto es justa, li facas omno pro timo. Timo a doloro, timo a hungro, timo ke li perdos amato. Precipue li timas ne existar. Ne esar. Idioti, timar nihilo. E li opinionas, ke se li ne adorus ni, ni oblivius li, permisus ke li ne esez. Do pregi, devoci, sencesa plendi…

Pala lumo eniras lua ebrieso. Lo signifikas ulo, lu pensas, signifikas ulo grava. Ta profunda bezono en li por esar agnoskita, remarkita. Memorez me, li sempre pledas, inter le *donez-a-me* e le *facez-por-me*. Ne obliviez me. Me esas, advere me esas. Suciez me.

'Ma, se pro to li adoras ni, pro quo ni ... pro quo ni, qui simple esas ... pro quo ni sucias?... '

Se mortivi pregas nur por agnoskesar, nur por tintar lia vivi kurta e senkolora per la glorio di nemortiveso, pro quo nemortivi askoltez? Pro quo ni omna askoltas? sempre ed avide askoltas?

Dionysos sentas subita paniko en su, paniko simila a to quon lu sentis arachita del utero di sua matro e shovita aden ta vunduro en la kruro di Zeus Patro.

'E lia postulaji, lia sencesa postulaji, quaze *ni* debas a *li!* Nam ni ne bezonas li. Ni ne bezonas agnosko. Quaze *li* kreis *ni...*'

Thor movas dormante; ilua rufa hararo rulfalas, intrikas su en ilua barbo, celas ilua mukoza nazo e porkatra okuli.

'Thor,' Dionysos dicas rapide, 'Thor, vekez.'

Thor ne vekas.

'Thor, per Hades, vekez e parolez!'

Thor ridetas dormante.

La pensi di la Dufoya Naskinto kuregas jirante. Pro quo ni askoltas la sencesa babilado di enti qui existas nur dum la maxim kurta respirajo? E pro quo, pro quo ni dineskas, magreskas, se nia kredanti diminutesas?

'Thor!'

'Lasez il dormar,' sonas la muzikala voco di Guanyin. Itere el esas hike. Sur elua kapo esas fisho-korbo exhalanta odoro richa e desagreable desebriiganta. 'Pro quo tu pavoras?'

'Pavoras! Me ne pavoras.'

'Tu aspektas pavorante.'

'No, no.'

Guanyin ridetas. 'Bonege. Me ne kustumas vidar timo che nemortiva vizaji. Me posible eroras.'

'Certe tu eroras!' Lu sizas sua gobleto e drenas ol per un glutajo. Vino kruda e blanka quik riplenigas ol. Il itere drenas la gobleto.

'Vi du tante ecitas vi pri la maxim bazal aferi.'

‘Irez ad Hades!’

Guanyin retenas sua rideto malgre ta vulgarajo. ‘Me ne venas ek tradiciono bezonanta Hades,’ el dicas kalme. ‘Vi es yuna, vi amba. Me ofte oblivias, ke dei povas esar yuna.’

‘Me ne es yuna!’

‘Respondo kustumal de yuneso. Me sempre existas, do me es olda. Tu naskis en tempo, do tu es yuna. Askoltez, puero.’

Dionysos suflas.

‘Askoltez, puero. Lernez. Penez komprenar, ke to omna quo existas, existas en cirklo.’

‘Cirklo! Quon to signifikas? Cirklo? Quon tu dicas?’

‘Ha, me trompas mea propra vovo kontre konsilar. Sempre neutila.’ El sospiras. ‘Vi ne bezonas sidar for ni, komprenez. Vi sempre esas bone aceptata.’

Dionysos ridachas. ‘Bone aceptata!’

Guanyin itere sospiras e komencas jirar per perfekta gracio, til ke el es nevidebla.

Dionysos tremas.

Thor snortas, tusas, apertas okulo, sideskas rekte, e sputas. Il revelas sua lango blankigita e klakas sua boko. ‘To esis bona. Nulo es tam bona kam dormeto. Mea boko saporas quale mortinta tribuo. Me bezonas drinkajo.’

Dionysos turnas su ad il kun frenezioza okuli.

‘Kad irgo eventas?’

Dionysos kalmeskas. ‘No. Nulo.’

Thor flaras. ‘Malodoras de santeso.’

‘Obliviez to.’ Dionysis levas sua gobleto. ‘A deala susuficanteso!’

Thor frunsas la fronto. Altra longa vorto quan il ne komprenas. Ma un exkuzo suficas tam bone kam altra. Il levas sua korno.

La mento di Deo

La fibroza fungo *Gibellula polydactyla* havas multa nomi vulgara: la reda demono, la dolca fromajo, la pesto dil santa Emilio, l'evangelio; ma la maxim generala nomo esas *la mento di Deo*. La fungo esas endemika tra la regioni mezvarma e tropikal, quankam recente ol extensas sua habiteyo mem aden la polara latitudi pro la klimato-chanjo. La spori povas restar neaktiva dum yari til ke oli perturbesas. Frequa erupti eventis en omna epoki, le maxim destruktiva dum 1374–76, Francia; 1410–11, Germania, Dania, Belgia; 1600–14, Chinia, Korea; 1743, Rusia, Kazakstan, Turkestan; 1772–76, Bolivia, Paraguay; 1787, Roma; 1839–42, Japonia; 1914–17, Arabia; 1969, Patagonia. Antea erupti, inkluzante to dum qua perisis la santa Emilio (c. 1100), restas nepruvita pro nekompleta registri.

La fungo propagas su per spori, qui flotacas nevideble en la aero til ke oli inhalesas. Se ta spori esas inhalita per la boko, li pasas sendanjere tra la digestala sistemo ed esas ekjetita sen efekto. Ma se on inhalas ta spori per la nazo, li preske sempre jermifas en la kavaji dil sinusi. Pos tri dii, la spori sprosifas kom amaso di filamenti tenua e reda. Dum ita tempo nula simptomi manifestas ecepte sento di konjestiono e, rare, kurta sangifado de la nazo. La filamenti balde penetras e migras aden la kranio di la hosto, ube li quik interplektas su cirkum la cerebro e formas dika reto. Simptomi ye ta etapo: febla kapdoloro persistanta quan medikamenti ne povas moderar, sentiveso a lumo, pruritado freneziiganta en la sinusi.

Ta simptomi duras nur dum un o du dii. En ta varma ed

humida medio, la fungo rapide matureskas e komencas sekrecar narkotigiva substanco. En la min granda animali la kemiala reakto produktas vertijo, paniko, konvulsi, mem morto; en homi ol produktas halucini, vertijo, febrala deliro, euforio neracional, senbaza sensaciono di superbeso. L'invadito experiencas konvinko ke la tota mondo esas plena de deala intenco, maxim ofte segun la religio regnanta en ta regiono, ma ulfoye la malado imaginas tote nova sistemo di kredi e superstici, sistemo qua ofte havas semblo di interna logiko. La maxim hazardal evento, la maxim neinteresiva vidajo, inspiras extazo-paroxismi. Dum ita etapo, qua duras de kelka dii til multa monati, l'invadito, malgre ke lu ofte funcionas preske normale, povus esar minaco a su ipsa ed anke ad altri per epizodi di konfuzo, subita esvani, violenta erupti. L'invadito investas terorinda signifiko en omno, kredas ke la maxim sensignifika evento importas por la homaro, e se on defius ica konvinki, l'invadito forsan explozus violentoze; se altra invaditi asistas, ti ofte partoprenas la konvinki, til ke orgio di teroro eventas. Epidemio dum 1209 inter l'Albigensii, kulminanta en masakro di la Kathari, esis nur un de le maxim virulenta; altra epidemii (1572, Lyons, Francia; 1857, Utah, Usa; 1947, India; 2010, Nigeria) anke havis historiala konsequi.

Dum ita etapo la fungo propagas su. Ol sternutigas l'invadito por ejektar multa spori, qui dispersesas tra la aero ed infektas altri. Rapida diagnozo komprenende necesesas. Diagnozo konsistas ek sango-probi e fotografado X-radial. On impozez quarenteno, izolez l'invadito. Kuraco konsistas ek serio di 14 til 20 antibiotiko- e steroido-injekti aden la sinusi. Kirurgiala interveno rare sucesas pro la profund interplekto dil filamenti en la tisuo dil cerebro. Obstaklo ofte eventas, kande l'invadito ne deziras, mem refuzas kuraco. La viktimo opinionas, ke lua maladeso ne esas vera maladeso, ma fakte donacajo, e ne nur prizas olu, ma intence probas infektar sua familio ed amiki. Plusa desfacilajo esas, ke ta altra homi ulfoye sancionas la maladeso, shirmas l'invadito kontre la supozita minaco dil kuracisto, e sustenas l'iluzioni di la viktimo, por ke lu refuzez ed evitez risanigo. Kuracisti e flegisti ipsa povas cedar su al

trompanta iluzioni; on devas sorgar kontre t.n. psikal infektado: per ita moyeno la fungo ofte atingas epidemial extenso.

Pos ta propagado-etapo, la fungo torporas. La filamenti cirkondanta la cerebro cesas produktar la narkotigiva substanco e rigidifas en harda shelo; cerebri di invaditi ulfoye montras kontrakto, quankam funcioni normala duras. Ula filamenti esas ejektita del nazo, boko, oreli. Simptomi moderas, quankam li rare tote cesas. Ecepte ke eventas plusa infekto, la viktimo kustumale ne sufras pose evidenta efekti, ma la fungo ulfoye rivivigas su. Ri-infekto o rivivigo esas preske sempre fatala, pro ke la cerebro kontraktas tante multe, ke bazala funcioni esas neposibla.

Nur un kozo quon me mustas savar

'Nur un kozo quon me mustas savar,' la maniiko kriis laute kontre la muziko. 'Ante ke existis iPodi, o CDi, o fonografuri, o mem radiofoni,' okuli plu larja, 'lore kande, se on deziris muziko, on mustis facar ol, o per la dei on mustis staceskar ed irar por audar muziko facita,' fingri tremanta sur la fronto, 'to quon me mustas savar esas: Tatempe, kad homi sempre audis muziko en sua cerebri? Kad li anke vivis havante sencesa muziko en la kranio? Esas to quon me mustas savar,' lu dicis neaudeble, 'quon me mustas savar.'

Racionoza

Hundi ne pensas quale homi. Ica hundo penis pensar tale. Ta hundo pensis, hundale, ke se lu povus pensar homale, lu ne sentus tante multe la manko di homi. Ta logiko esis quaze homal, ma la hundo pensis ol sen sofismo, do sume ne atingis homeso.

Lu penis staceskar sur sua dopa gambi. Tale stacis homi. Se lu nur povus stacar tale, mem shancelante, dum kelka instanti, lu forsan pensus quale homi pensas … pensis. Lore li ankore asistus, ulmaniere. Lore la hundo komprenus quale trovar manjajo … o quale apertar la pordo.

La du kara oldini

Opero en un akto

‘Mea kara Anna! Ho, me tre joyas vidar tu itere pos … quanta yari?’

‘Tro multa, kara Margit. Ma tu aspektas tam yuna kam sempre. Tu esas vera miraklo.’

‘E tu, tam beleta kam antee. Me sempre envidiis ta splendida karnaciono. Ma enirez, enirez! Ne stacez ye la pordo quale nekonocato. Enirez! Ni havos taso de teo e babilos pri, nu, absolute omno.’

‘Bel apartamento, kara Margit.’

‘Danko. Ol konvenas. Kelkete deskomoda, ma proxim la butiki. Ne tam eleganta kam la domi de dii pasinta.’

‘Ka ne? Segun me ol esas tre eleganta. Ma, me ne ofte vidas tanta luxo.’

‘Flatanto.’

‘Tote ne. Me vivas tre humile. Tre humile. Me nultempe havis tua suceso astonanta.’

‘Nu, pekunio venas, pekunio iras. Me anke nun vivas humile. La richa dii esas pasinta, tote pasinta. Ni esas nur du olda kantistini, la mondo oblivias ni…’

‘Ne tu, kara Margit. Ne tu.’

‘Ho yes, anke me. La nova generaciono ne memoras ni, certe ne olda mezosoprano. Se me esabis soprano, quale tu … ma fakte, me preferas esar obliviita. Me ne volas, ke ulu videz me nun. Olda, korpulenta, griza hararo …. Ma sideskez, Anna, kara Anna. No, ne ibe, ne fore, sidez hike apud me. La lumo esas plu bona hike, e me deziras regardar tu. Mea okuli, ne tam bona kam…’

‘E tu ja preparis teo.’

'Me havas helpanto dum tri dii omnasemane, ma ne hodie.'
'Ho, kara Margit.'
'Do me ipsa preparis la teo.'
'Tante delikata tasi.'
'Donacita a me dal direktisto dil Teatro la Fenice, lor mea Principessa en *Adriana Lecouvreur*. Jentil oldulo, galanta quale omna Hispani.'
'Nu, me ofras donacajeto.'
'Ho!'
'Nur kuketi. Me bakis li freshe. Komprenende me ne povas manjar li, me esas diabetiko, ma…'
'No! Diabetiko!'
'Yes, kara Margit. Ma me tre multe juas spektar altri manjar. Delegata plezuro.'
'Mea kompatinda Anna! Ho, nultempe manjar kuketi! Me ya ne transvivus tala katastrofo.'
'Raciono vinkas deziro.'
'Ne por me!'
'Me divenis tante filozofial. On mustas, kande la vivo esas…'
'Tu esis sempre plu intelektoza kam me. Yes, me ofte pensis to.'
'Ka advere?'
'Ofte. Do, nula sukro. Ka vu deziras limono o kremo?'
'Kremo, danko.'
'Tu esas dina, Anna, tro dina. Ma me … nu! La chanji di evo.'
'Ma fakte, Margit, tu aspektas tote same…'
'Kande ni laste renkontris? Plu kam triadek yari, me supozas.'
'En Buenos Aires, ka ne?'
'Buenos Aires! Yes. Tu esas justa. Tante longa tempo ante nun!'
'Yes.'
'Mea Amneris. Kun l'obeza tenoro, la mikra Ruso … me obliviis la nomo.'
'Javonivich. Yevgeny Javonivich.'
'Tu rimemoras! Tu sempre havis splendida memoro. E tu pleis la sacerdotino. Ha! Me ne obliviis.'
'Me ne oblivias. To esas la pleo qua famigis tu.'

'Yes....'

'De la Teatro Colón direte a la Scala.'

'Preske direte, yes....'

'Yes.'

'Ebriiganta dii, Anna. La mondo extensis sua brakii, e me ne hezitis, no. Me kuris avane e nultempe questionis.'

'Yes. E to omna pro Maddalena Natoli.'

'...Qua?'

'Maddalena Natoli. Sendubite tu ne oblivias, kara Margit?'

'No, no. Per cielo! Me ne audis ta nomo dum, ho, duadek yari.'

'Ma ecepte ke el mortis...'

'Ho, ne rimemorigez me! La kompatinda karino.'

'Yes.'

'Terorinda evento. Mortar ante pleo.'

'Subite ante pleo. Sen averto.'

'Terorinda.'

'Absolute sen averto. Fortunoze, Margit, anke tu esis en Buenos Aires. Hazarde.'

'Tote hazarde, kara Anna. Me jus kantabis en Rio de Janeiro, Maddalena en *Rigoletto*. E mea amoranto di ta tempo ... qua esis? Jimeno, yes, bela Jimeno... baritono, nula voco ma splendida korpo. Vera heroo. Nu, Jimeno e me decidis vizitar Buenos Aires ante ke me rivenos ad Europa, vizitar ed audar mea kar amikino Maddalena. Ha, quala koincido! De Maddalena a Maddalena! Nu ... imaginez to!'

'Yes. Imaginez to.'

'Ni apene arivis al hotelo kande on telefonis. Gambelli, esis Gambelli postulante, ke me kantez tanokte. Quale il saveskis, ke me esis en Buenos Aires? Nu, anciena historio....'

'Quale? Ma, kara Margit, me informis il.'

'Ka tu?'

'Certe. Tu telefonis a me kande tu arivis, por bilieti, ka tu ne rimemoras?'

'Ho, yes.'

'Kande ni saveskis pri Maddalena, Gambelli volis havar nula pleo. Ma me dicis, ke tu esas ibe, ke tu konocas la rolo...'

‘Tu savis lo, per nia studio-dii.’

‘…ke tu es brila kantisto. Yes, kara Margit, me informis Gambelli pri tu.’

‘Kara Anna, e dum ta omna yari tu nultempe revelis to! Fakte, me ne memoras bone ta tempo. Omno eventis tro rapide. Maddalena esis mea amikino, kar amikino … saveskar pri ta hororind acidento, e samtempe decidar plear … Me nur rimemoras, ke me kantis quaze inspirite tanokte.’

‘Yes, tu kantis quaze inspirite. E quik livis ed obliviis ni omna.’

‘Me nultempe obliviis!’

‘Ka no?’

‘Ho, tua taso havas nocho, kara Anna!’

‘Ne desquieteskez pro—’

‘No, no, transdonez ol a me. Me quik rivenos. Me devis vidir, ma mea okuli … Ca koqueyo esas advere tro mikra, nu, la tot apartamento es tro mikra. Ma adminime me proprietas ol, nulu povas forprenar ol. Yen, nova taso integra.’

‘Danko, Margit.’

‘E teo. E kremo.’

‘Danko.’

‘Teo e babilado inter du old amikini.’

‘Yes.’

‘Du old opero-kantistini.’

‘Yes.’

‘E tu habitas Ginevra nun, ka ne, Anna?’

‘Yes.’

‘Ma tu voyajis longa disto a Roma, nur por vizitar me.’

‘Yes, kara Margit.’

‘E tua familio … ka li ne timas pro tu? Oldino tote sola sur voyo.’

‘Me ne havas familio.’

‘Tch tch tch. Nu, anke me. La opero esis sempre mea nura familio. Patro, matro, ed amoranto. Ma tua amiki…’

‘Nul amiki.’

‘Ho!’

‘Nur kelka lernanti.’

‘Ha, yes, tu instruktas. Me audis to.…’

‘Nun tu flatas.’

‘No, no, tote ne. Me ankore sucias mea old amiki. On ne oblivias la dii di yuneso, la esperi di ta dii…. Do. Buenos Aires. Ni ne renkontris pos ta trista tempo en Buenos Aires.’

‘Ne pos la funero, no. Ma me obliviis: Tu ne asistis la funero, ka yes?’

‘La funero.’

‘Di kompatinda Maddalena.’

‘No, no, me ne asistis. Tu savis, ke me recevis advoko a la Scala.’

‘Ho, yes.’

‘Abbado advokis, Abbado ipsa, e me mustis flugar.’

‘Komprenende.’

‘Tal okazioni ne venas tro ofte por yuna kantisto.’

‘No.’

‘…Ica kuketi esas delicoza, kar Anna.’

‘Manjez un plusa. Me juas spektar…’

‘E me varsos plusa tasedo por—’

‘No, danko.’

‘Ka ne?’

‘No. La teo esas … pardonez me, kara Margit, ma ol esas kelkete bitra.’

‘Me regretas. Se tu nur manjus sukro … Me konfesas, ke kande tu telefonis, tu surprizis me. Me astonesis. Ma me esis tre, tre felica, ke tu ankore pensas pri tua old amikino.’

‘Me ofte pensas pri tu, kara Margit. Dum multa, multa yari.’

‘Ma irge quo incitis tu vizitar?’

‘Memoraji, pri nia studio-dii. Kande ni amba revis pri glorio.’

‘Ha.’

‘Memoraji … e fina solvuro di old enigmato.’

‘Ho?’

‘Kara Margit, me dicis, ke me divenis tote filozofiala.’

‘Yes.’

‘La chanjemeso di vivado instigas tala pensi. La hazardi di vivado, hazardi qui, exemple, igas unu sucesoza, altru ne. Kande on es yuna ed ambicioza, on rare pensas ecepte pri la kariero, l’arto. Ma plu tarde, pos ke kariero ed arto esas finita, pos ke li trompabis on, on komencas pensar. Pri la diferi inter aparo e realeso. Pri eso e semblo. Me sempre

sondas por la realeso dop la bela vizajo dil mondo. Nam l'eso ofte disimulas, ka ne?'

'Intelektozo! Me ne komprenas tua spiri de vorti. Me ofte meditis—ne sempre, komprenende, ma ulfoye, irgekande tua nomo mencionesis—me ofte meditis, ka tua mieno intelektal kelke restriktis tua kariero. Me esas plu emocoza, posible troe, yes, ma, nu … por tu, Dallapiccola e Schönberg, por me, Verdi e Puccini.'

'E Cilea.'

'Hm?'

'Cilea. La Principessa….'

'Ha. Yes. Komprenende, on pleas Verdi e Puccini, mem Cilea, plu ofte kam Schönberg…. Me ne esas racionoza, no, me felice konfesas lo. Me esas prefere intuiciva.'

'Tu nomis me intelektozo. Nu, forsan, ma ne profunde intelektoza. La profunda pensaji di Descartes, o Sartre, o Heidegger restas ultre mea povra kapableso. Me es fine nur opero-kantisto. Ne mem famoza kantisto, quale tu.'

'Ho, kara Anna….'

'Ma me tre prizas pensar. Pensar esas devo, devo di homi, ka vu ne opinionas tale? Sen pensar ni esas nur bestii, bestii emocoza. Ma, pro ke me esas neprofunda pensanto, me anke tre prizas enigmati. Misterii. Mem krimino-misterii. E tra ta omna yari un misterio, partikulara misterio, sempre perplexis me. Misterio quan me ipsa experiencis.'

'…Ka yes?'

'Yes. La morto di Maddalena Natoli. Ka tu ridetas?'

'Nur pro ke tu nomas ta regretinda acidento misterio. Kompatinda Maddalena, el mortis triste yuna, terorigante subite, ma ne misterioze. To esis simpla acidento.'

'Tale on dicis.'

'Falo de balkono che hotelo.'

'Tale on dicis.'

'E malgre to, tu deklaras, ke ol esas misterio….'

'Ol esis ya misterio.'

'Kad esis?'

'Esis. La misterio nun esas solvita.'

'Ka yes?'

'Yes.'

'Tante injenioza. Ma me ne komprenas, pro quo tu

nomas … pardonez, nomis ol misterio, sive solvita sive ne.'

'Famoza mezo-soprano, sola en hotel-chambro, nur hori ante importanta pleo, iras a balkono ed ulmaniere falas. Ka to ne semblas misterioza?'

'Per tua vorti, ho, ol semblas rakonto en jurnalo! Ma nur rakonto. Regretinda, yes. Misterioza … no. Tu evidente lektas tro multa krimino-romani!'

'Me lektas nur pri vera krimini, ne fiktiva.'

'Ka tu havas indici? Pruvi?'

'Pruvi esas incidenta por l'advera pensanto, e tote ne bezonata. Ma yes, por la neimaginemi, me fine amasigis pruvi.'

'Evidente tu deziras montrar tua genio. Me pregas, parolez.'

'Danko. Me konfesas, ke me esas kelke fiera. Me komencis per l'evidenta fakti. Maddalena posdimeze iris a sua balkono. Pro quo?'

'Por juar sunlumoza dio?'

'Pluvis.'

'Ha.'

'Ed el ulmaniere falis. Quale?'

'Omni savis tro bone ke la kompatinda Maddalena … nu, parolante kandide, el ofte ebrieskis.'

'Pos pleo, yes. Kad ante? Nultempe.'

'Nulu savas to quon on facas sole….'

'Ed ebriigar su tante frue … nepensebla.'

'Frue, forsan no, ma forsan dum l'antea nokto…'

'El supeis kun amiki dum l'antea nokto. Me esis un de ta amiki. El ne drinkis plu kam du glasedi de vino.'

'Ka tu esas certa?'

'Me rimemoras perfekte. Policisti questionis me.'

'Kun la amiki el ne drinkis, ma forsan plu tarde … Fakte, kara Anna, tu vertijigas me! Akuzaji pos tanta yari!'

'Kad akuzaji?'

'Nu, se krimino eventas, ulu esos akuzita. Ka ne?'

'Bonege, kara Margit. Tu komencas pensar quale racionozo.'

'Nultempe, kara Anna! Me preferas mea intuico. Ol servas me bone dum la yari. Ma, avane, mea karino. Me esas nun tre kurioza.'

'Me amuzas tu. Bonege. Nu, me pensis. Dum multa yari

me pensis. Me pensis pri multa kozi. Exemple, me pensis, quale muliero povus falar de balkono? Pro quo? E me pensis anke, ka forsan el ne falis? Ka forsan el faligesis? Komprenez, me nur pensis.'

'Nur pensis.'

'Me anke pensis, se on faligis Maddalena, pro quo? Pro quo faligar bone amata mezosoprano? Kad ulu profitos per tal acidento? Ed anke me pensis pri homo, ula viro nomita Jimeno Santiago.'

'…Ka yes?'

'Jimeno Santiago, ultempa baritono.'

'…Jimeno. Mea Jimeno. Me obliviis la nomo familial.'

'Santiago. Ube esas Jimeno nuntempe?'

'Ube…? Ma kara Anna, il esis nur amoranto! Olima amoranto. E, me darfas dicar, nur un inter multi. Amoranto dum nur kelka dii.'

'Amoranto qua voyajis kun tu de Rio de Janeiro a Buenos Aires.'

'Nu, dum semano. Ma on ne sequas omna olima amoranti. Se tu havabus amoranti, tu savus lo.'

'Me havabis amoranti, kara Margit. Ne tante multa kam tu, nam me esas racionoza, ka ne? Ma … ma le mea ne mortigesis pro krimino.'

'Ka mortigesis?'

'Quale tua Jimeno.'

'Mortinta! Kompatinda Jimeno….'

'Mortigesis, da la guvernerio di Brazilia. La akuzajo esis … ocido.'

'Ma qualmaniere tu saveskis to?'

'Nur per du o tri letri, kara Margit. Ma la letri ne importas. Li nur verifikis. Mem sen oli, me ja savis. Komprenez, me ja pensis pri la semblo e l'eso dil kazo. Ka tu ridetas? Ka tu ne surprizesas?'

'Nu, ne tote. Kompatinda Jimeno! Il esis sempre iracema. Obstinema. E tante forta.'

'Ka tante forta, kara Margit, ke il povis elevar e jetar mezosoprano de balkono?'

'Tu havas terorinda mento, kara Anna. E nun tu nomas simpla acidento ocido!'

'Yes. Me nomas ol ocido.'

‘E Jimeno, kara Jimeno, l’ocidanto! Ma pro quo? Pro quo?’

‘Ha, kara Margit, ni ne ludez. Tu komprenas perfekte to quon me sugestas.’

‘Ka tu akuzas Jimeno?’

‘Jimeno … e tu.’

‘…Me.’

‘Pro quo Jimeno ocidus Maddalena, ecepte ke tu incitis il?’

‘Tu akuzas me. Tu opinionas, advere opinionas, ke me ocidis Maddalena.’

‘Me ne opinionas. Me savas.’

‘E nur por kantar Amneris!’

‘Tu esis sempre nepacienta. Ed emocoza. Forsan Jimeno konceptis la komploto, e tu impulsive asentis. O forsan la koncepto esis tua. To ne interesas me. Me ne desquietigas me pri motivi psikologial.’

‘Ma se—’

‘Ne ludez, me pregas, kara Margit. Ye nia evo … Ka tu ridetas?’

‘Me nur konkordas, kara Anna. Ye nia evo, ludi esas sensenca. Nu … ka nun?’

‘Ka nun?’

‘Ka tu venis a me nur por akuzar, e pose retroirar a tua povra, streta vivo?’

‘Ho no, kara Margit. Me venis querar yusteso.’

‘Yusteso.’

‘Yes.’

‘Pos tante multa yari.’

‘Yusteso ne evas.’

‘Ne quale ni…. Do, tu trahizos me al policistaro.’

‘Policistaro! Kara Margit! Ka tu opinionas, ke me esas stulta? La policisti di Roma ne atencas antiqua krimino en Buenos Aires, krimino quon nulu mem konsideras kom krimino. No. Me havas plu alta idei.’

‘Plu alta … Yes. Intelektozi sempre havas la maxim streta etiko. Tu sempre envidiis me, kompatinda Anna.’

‘No.’

‘Sempre odiis me.’

‘No. Ma me gradope lernis odiar tu.’

‘…Nu. Ca ludo ne plus amuzas.’

‘No, kara Margit. La ludo finas.’

‘Precize.’

‘Ed itere tu ridetas.’

‘Tu havas tua filozofio, kara Anna, e me havas mea intuico. Intuico, me darfas dicar, esas tam potenta kam pensado filozofial. Ol esas adminime plu rapida. Me quik komprenis, kande tu mencionis Maddalena Natoli, to quon tu intencis. Do, kande me chanjis tua taso, me varsis aden la teo specala veneno. Kompatinda Anna, tu tre balde mortos.… Ka tu ridetas?’

‘Yes, kara Margit, me ridetas. Pro ke me anke memoris tua Principessa. Komprenez: kande me fine saveskis to quon tu e tua Jimeno facis, me decidis, ne nur informar tu, qua esas mea devo, ma anke agar kom judiciisto ed mortigisto, qua esas plezuro. Anke mea kuketi kontenis veneno.… Ka tu ridetas?’

‘On agnoskas la drol aspekti dil situeso. Do, ni telefonez a mediko, ka ne?’

‘Luktar por vivado ne decas ye nia evo, kara Margit, ed irgakaze ne helpos. Mea veneno esas tro rapida. Tu mortos ante ke mediko venos.’

‘E la mea anke. Nu, kara Anna … ni vartez.’

‘Yes, kara Margit. Ni vartez.’

Tombeyo

En nia urbeto esas un de la maxim antiqua tombeyi en la lando, ma malgre to, un de la maxim moderna.

Ol esas ne simpla tombeyo, ma vera nekropolo. La urbeto fondesis dum 1642, e preske quik habitanti komencis mortar. La fondinti maxim sagace selektis la somito di kolino larja ed alta por sepultar lia mortinti. Altri pozabus ibe kirko, od urbodomo, o mem domego por richulo, e celabus fore la tombeyo en tenebroz angulo; ma nia fondinti ne tale agis. Li fiere pozis nia tombeyo tam proxime posible la cielo, quaze por dicar, Yen nia homi, qui ja iris mivoye al Trono.

Nia urbeto esis ed restas mikra, apene plu granda kam vilajo; ma omna homi esas mortiva, e tra la yarcenti la tombeyo kreskis, kreskis, til nun ol esas plu populoza kam New York, London, mem Kolkata. Ma ankore ol restas sur sua kolino; ol ne proprigas plusa teritorio, ne eviktas la vivanti por komplezar al mortinti, ma kalme, jentile aceptas omnu qua demandas eniro. Quale?

Nia fondinti esis sagaca homi; lia sucedanti esis ne min pensema. Li vidis, ke la urbeto kreskas cirkum la kolino, ke homi mortas omnadie, ke la tombo-kolino ne esas senlimite larja. Ma olua altaji, olua profundaji…

Yes. Per kreiva salto ta sagaca urbestri decidis ke, se la tombeyo ne povas kreskar adextere, ol mustas kreskar adinfre. Do li exkavis. Li kreis enorma shakti e plantacis la kadavri kom faski, l'una sub l'altra, la plu olda supre, la plu nova sube, profunde e sempre plu profunde. La terfortifikuri atingis vasta proporcioni, nekomprenebla komplexeso. E lia injenio ne sondis nur subtere: pro ke

singla mortinto bezonas livar sua propra marko neefacebla sur la tero, sua stampo perpetua an eterneso, la tombala petri springis adsupre, l'una sur l'altra, kom marmorala bambui. Monumenti divenis turmi; mauzolei divenis, per adjuntita chambri ed etaji, cielskraperi, til ke olti extensis super l'arbori, perdis su en nubi.

Eshafadi omnube suportas ta strukturi ed alta ed basa, quale araneo-reto, e tra ca telo metal sinuifas trotuari, pedvoyeti por trauranti e vizitanti. Ula mortinti vartas dum yari por sua plasi en ta metropolo di morto. Vivanti pagas richaji, subornas funcioneri, minacas oficisti por ganar prefereso. Nam omnu deziregas enirar nia tombeyo, pos morto.

Sendubite ni rezidanti lokal juas, ke homi venez. Ni solicitas vizitanti, e multa turisti venas omnadie, promenas delikate la streta trotuari, regardegas adsupre od adinfre frapate da timo. Esas vera, ke pos funero kelka trauranti rivizitas la tombi di sua amati. Esas anke vera, ke ni rezidanti ipsa ne ofte eniras la tombeyo. Ni preferas regardar ol distante, de la westa ponto o forsan del maiz-agri qui kreskas trans la rivero. Kande amiki o parenti venas e deziras vizitar la famoza tombeyo, ni duktas li a la pordego e vartas extere. La nekropolo esas sempre plena de homi, vivanta homi, e malgre to esas sempre silencoza. La nura sono en ta loko esas la susurado dil vento inter la petra turmi, en la senfunda shakti. Stranje, vizitanti rare vizitas dufoye.

Ma la tombeyo ne postulas vizaji konocata. La granda turmi pikas la cielo, desaparas en nubi. La shakti decensas preter pala spadaganti aden nigra obskureso. La eshafadi envelopas omno en sua reto. La mortinti jacas, expektas nulo. La tombeyo vartas omno.

Pednoto en antiqua libro

[146]Ta historio di la XXIma yarcento, ed olua serio de sempre plu mala katastrofi ekologial, ekonomial, politikal, e kultural, esus nekompleta sen kurta komenturo pri la ciencisto doktoro Stefan Udekirk kom exemplo dil ofte baroka idei qui kaptis mem le maxim erudita dum ta epoko.

Stefan Udekirk (1999 – 2042) esis un de la maxim famoza ciencisti di sua tempo pro sua laboro pri sango-sintezo, per qua il izolis, i.a., virus-agento dil purpura pesto, qua masakris milioni de homi en Europa e Nord-Amerika dum 2027-2029. Ma dum la yari 2039-2042, en laboratorio en la marsho di la olima Virginia, Usa, Udekirk konceptis stranja skopo. Per lua noti ni saveskas, ke la bona doktoro tormentesis da sufrado di animali, precipue sufrado di farmo-bestii. Lu klare vidis la kontinua kreskado explosiva dil populo, e timis la konsequanta bezono por sempre plu multa karno. Altri prozelitigus neevitebla vejetarismo (e fakte multa tale prozelitigis), ma la ciencisto evidente ne konsideris ita posiblajo.

Komence Udekirk exploris metodi por plugrandigar bovi, mutoni, hani, porki; ilua motivo esis, ke se animali esus plu granda, minmulta de li sufrus por provizar la homi per karno. Ma la problemi ekonomial esas evidenta: La quanto di nutrajo necesa por nutrar tante giganta animali igis tala kurso ridinda. Pose Udekirk probis moyeni por facar homi plu mikra; se lu sucesus, la kreskanta populo bezonus min nutrajo, e konseque min multa animali sufrus. La rezultin, raportata en lua noti, on ne darfas naracar. Fine (ed on povas imaginar la desespero

qua sizabis lua brilega mento) Udekirk intermixis la sango di homi e di bestii por krear nova speco, hibrida ento, homala bestio o bestiala homo; to malgre la fakto ke teorii relatanta sango a karaktero esis nultempe aceptita da cienco e longe explozita per geno-teorio, teorio quan Udekirk certe savis, mem docis a sua studenti.

Pro quo ciencisto de la maxim alta rango falis a tala sensencaji? (Altre lu kondutis su normale dum ta yari: lu asistis konferi, docis, redaktis estiminda monografii.) Pro quo la autoritatozi ne inquestis pri la multa kadavri, animal ed homal, deskovrita en la marsho cirkum la laboratorio? (Forsan la kaoso politikal di ta tempo explikas ica falio neexkuzebla.) E pro quo la publika institucuri qui furnisis kapitalo por tala experimenti ne haltigis Udekirk ante la katastrofo? (Forsan la generala manko di cienc-edukado e cienco-savado di ta ero explikas ica hororinda misjudiko.) La neceseso di ca questioni skisas ta mizeroza ero plu bone kam irga deskripto.

Anke ni ne deskriptas hike la experimenti exekutita da Udekirk. Per lua noti ni komprenas, ke oli esis de la maxim neetikala speco; ke la homal e mem bestial submisiti (plu precize viktimi) esis kaptata da helpanti o mem da Udekirk ipsa; ke lu ofte uzis metodi quin on mustas nomar pura tormento, inkluzite mem vivdissekado. Tamen per ta perturbanta noti ni povas poke komprenar la skopo di Udekirk, pro qua lu abandonis vera cienco. La bona ciencisto ne volis krear superhomala militisti, quale dementa ciencisti en filmi. Lu ne volis vinkar la mondo o regnar mortanta socio. Lu mem ne volis trovar remediilo por irga malajo. No, ne por irga malajo *fizikal*. Ya esis malajo quan la ciencisto deziregis remediar, ma malajo *kultural*. Ni saveskas per ta noti, ke Udekirk esperis, deziregis, maniike volis, ke la sango di bestii ed homi intermixesez por ke la homaro fine komprenez, per sua propra sango, quale esas esar bestio. Pluse lu esperis, ke tala savajo haltez la terorinda bestio-masakro e la destrukto di lia medio da homala socio. Fakte, Udekirk, per dementa moyeni, volis igar la homaro developar empatio. Regretinde (ma kustumale por homi), lu esforcis krear empatio per agado senempatia.

Esas apene necesa skribar la rezultaji: pos lua morto cirkume du monati, la mutilita reliquii di doktoro Stefan Udekirk e di la du helpanti trovesis en la desertata laboratorio. Ibe omna kaji esis ruptita; singla instrumento, singla pipeto, singla fenestro ed armoreto e botelo esis frakasita. Sur la muri, sur la pavimento, mem sur la plafono esis sangoza traci di manui, di ungli, e di ulo mivoye inter la du.

Ulo venis inter li

Sandra senvorte livas la chambro. Il vere ne expektabis vorto. Il nur esperabis.

Il studias la nova salianta tumoro qua jacis nun inter l'altri … quanta? Duadek? No, duadek-e-un. Uli de li aspektas quale fingri, extensanta….

Ridetez

Sioro Martin parolis a Martin junioro.

‘Ca skol-gradpunti ne standas tam bone kam kustumale, filiulo. To desquietigas me, yes ya. Me opinionas, ke me konocas tu tante bone por komprenar, ke tu ne atingas tua tota potencialo, maxim grav eroro. Sideskez rekte, filiulo, me parolis multafoye pri la graveso di bona posturo. E regardez me direte en mea okuli. Bonege. On ne havas duesma oportunajo por facar l’unesma impresuro. Direta regardo e sincera rideto es la du maxim grava posedaji en ca mondo, me sempre dicas lo. Ka me ne dicas lo, Matro?’

La du siorini Martin sidante sur identa stuli avan la televiziono respondis, ‘Yes, Patro.’ Li manjis grilita maizo de rozea plastika boli.

‘Me sempre dicas lo,’ dicis sioro Martin. ‘Bona kustumi es la maxim bon amiki di viro.’

‘Yes, Patro,’ dicis Martin juniora.

‘E se tu opinionas, ke ca skol-gradpunti akurate montras tua potencialo, filiulo, nu, me nur dicas, ke tu mentias a tu ipsa. E to es la maxim mala mentio.’

‘Yes, Patro,’ dicis Martin juniora.

‘Me ne sucias, ke tu prokurez la maxim alta gradpunti, filiulo. Me nur volas, ke tu atingez tua tota potencialo. Tu ne deziras mentiar a tu, filiulo.’

‘No, Patro,’ dicis Martin juniora.

‘Regardez me en mea okuli. Bonege! Yen honesta regardo! E ne obliviez ridetar.’ Il ridetis kurajigante e revelis la dopa jenjivi. ‘Yen sincera rideto! Nu, me komprenas, ke ulfoye esas desfacila atencar tua studiado. Do por helpar, ni negociez kontrato komercal: Me pagos a

tu dek dolari po singla gradpunto quan tu elevos. He? He? Ka tu konsentas?'

'Yes, Patro,' dicis Martin juniora.

'Ya mea filiulo! Ni presez la manui. Talmaniere viri konkluzas kontrato komercal. Tu iros plu avane per forta manupreso, filiulo, kam per ora Rolls Royce.' Il ridetis e revelis sua blanka zigomati simila a golf-buli. 'Plu forte, filiulo! Bonege! Ho, tu kontuzas me!'

Il ridis. La du siorini Martin ridis.

'Nun studieskez, filio. Me expektas, ke tu balde ganos mea omna pekunio!'

Martin juniora iris aden sua chambreto.

Sioro Martin turnis su al televiziono. 'Matro, donez a me de ta bona grilita maizo.'

La du siorini Martin donis ad ilu sua rozea plastika boli.

Martin juniora lektis pri historio e lernis. La Greki vinkis la Persi e la Romani vinkis la Greki e la Goti vinkis la Romani e la Franci vinkis la Goti e la Angli vinkis la Franci, dufoye, ed anke l'Indiani ed anke l'Afrikani, e la Germani perturbis omni e l'Amerikani salvis la mondo. E la mondo restas pacoza e Martin juniora dormis quale infanto.

La luno levinte su, sioro Martin eniris l'obskura dormochambro di sua filio e reptis a la lito. Il embracis la dina pektoro di sua filio e presis sua larja boko a l'orelo. 'Suceso. Suceso. Vinkez vinkez vinkez,' il murmuris. 'Suceso. Suceso. Vinkez vinkez vinkez.' Ilua perpetua rideto brilis en la lunlumo selakto-blanke. 'Suceso. Suceso. Vinkez vinkez vinkez.' Il presis sua filio. 'Suceso. Suceso.'

'La filio dormas quale infanto,' il dicis a sua spozino pose. La spozino dormante jemis e movetis. 'Ta puerulo uldie esos prezidanto.' Il kurte koitis kun elu. El ne vekis.

La du siorini Martin preparis dejuno. Martin juniora manjis boledo de sukrizita cerealo. Sioro Martin manjis socisi ed ovi. La du siorini Martin stacis an la furnelo e koquis la manjaji qui uldie mortigos lia viri.

'Me opinionas, ke Martin juniora bezonas plusa oranjo-suko, Matro,' dicis sioro Martin. Siorino Martin riplenigis la glaso di sua filio. 'On devas sanesar. Liquida suno sanigas yuno. Yes, Matro, me deziras plusa kafeo.' Siorino Martin riplenigis la taso di sua filio. 'Uldie me duktos tu al

kontoro, filio. Me montros quale on ganas pekunio. Me montros to quo turnas la mondo.'

'Bonege, Patro,' dicis Martin juniora.

'Yen nia chefo, sinioro Martin. Sinioro Martin, yen Martin juniora.'

'Me tre joyas konoceskar tu, yunulo. Tua patro es la spino di nia granda korporaciono.' Il ridetis e revelis la celata muskuli di sua maxilo. 'Me esperas, ke tu esos exakte quale il.'

'Danko, sinioro.'

'Danko, sinioro.'

La du siorini Martin bakis kuketi por plenigar per muko la veini di sua viri.

'Quon tu studias canokte?' questionis sioro Martin.

'Teologio,' respondis Martin juniora.

'Bona yunulo. Matro, donez a me pokete plusa kafeo.'

Martin juniora lektis pri teologio e lernis. La kruda fetishi dil sovaji cedis su a la granda Ter-Matro qua per gambi larje extensita cedis su a la deo frunsanta di Mose qua cedis su a la tenera Kristo qua falis sub la herezii dil gnostiki e komunisti ed ateisti ma fine riganis sua Trono per la helpo dil Deo-timant Amerikani. E Martin juniora dormis l'inocenta dormo di Amerikana yunulo.

Ne esis luno, ma la larja rideto di sioro Martin brilegis per sua propra lumo. 'Komandez komandez komandez,' il murmuris aden la rozea orelo di sua filiulo. Salivo-guteti cintilifis sur ta mola aperturo. 'Triumfez. Triumfez. Komandez komandez komandez.' Il karezis la gambi longa e dina di la puero. 'Triumfez. Triumfez. Komandez komandez komandez.'

'Lu dormas quale infanto,' sioro Martin dicis a sua spozino. El portis vizaj-kremo e har-frizili e dormis ferme. Sioro Martin turnis el ed eniris el. 'Lu fierigos ni uldie.'

La du siorini Martin prizentis dineo, nigra rosbifo e blanka terpomi e flava gelatino. Li reverencis lia kapi super lia pladi dum ke sioro Martin pregis ed explikis la diala novaji. Pos ke la manjaji donita da Deo esis manjita por nutrar lia korpi, eli portis la pladi ed utensili hastoze aden la koqueyo por lavar oli. Sioro Martin iris aden la salono, sideskis, e formordis l'extremajo di sigaro.

'Matro,' il vokis, 'ka la kafeo esas pronta?'

‘Yes, Patro,’ eli respondis.

‘E ka ni havas ta mikra butro-kuketi? Ti chokoladizita.’

‘Plena buxo, Patro,’ eli respondis.

Sioro Martin ridetachis por montrar la oro en sua molara denti. Il turnis su a la televiziono. ‘Filiulo, la mondo es belega. Se on vivas bone, on sufros nule. Es nula kauzi por dizastri. Matro!’

La du siorini Martin aparis portanta kafeo e kuketi sur plastika pleto.

‘Mm. Ta kuketi saporas bonege.’ Peceti falis de ilua larja boko. ‘E plusa sukro en la kafeo, me pregas, Matro. Danko. Yes, filiulo, chokolado es belega. Se on manjas bone, on sufros nule. Es nula kauzi por dessaneso. Danko, Matro, me ya deziras plusa kafeo.’

Martin juniora lektis pri gramatiko e lernis. Substantivi sinkis sub adjektivi ed abandonita verbi falis del aktivo al pasivo dum ke konjuncioni blotisis koram marodanta komi e punti esis extingita.

La kreskanta luno celis su dop nubo, ma sioro Martin facile trovis la mikra orelo di sua filiulo. ‘Posedez. Posedez. Kolokez kolokez kolokez. Posedez. Posedez. Kolokez kolokez kolokez.’ Ilua voco tremis ed il respiris rapide. ‘Posedez. Posedez. Kolokez kolokez kolokez.’ Ilua dika fingri movis alonge la korpo di la filio. ‘Posedez. Posedez. Kolokez kolokez kolokez.’ Il apene represis rido. ‘Posedez. Posedez.’

‘La bona yunulo dormas felice,’ il dicis en sua obskura dormochambro. La nelauta plorado di la spozino resonis fantomatre. ‘Tu vidos: homi balde vartos serie por presar lua manuo.’ Il eniris la lito e genupozis super sua spozino. ‘Me aranjos somerala laborado por lu che mea kontoro. To esos bonega.’

La du siorini Martin glatigis e faldis la kamizi di sioro Martin.

‘Filiulo, ca raporton pri skol-gradpunti me pendigos an ta muro en plastika kadro. Yes ya. Tu atingis tua potencialo! E ne pensez, ke me obliviis nia kontrato. Matro, ka tu volunte adportez mea chekuyo?’

Siorino Martin donis la varmega glatigilo a siorino Martin ed adportis la chekuyo e plumo.

‘Yen la cheko,’ dicis sioro Martin. ‘E me havas extraordinara surprizo, filiulo. Tu laboros somere apud me che mea kontoro. Yes! Nur tri dii semane, tu mustos ankore sportar. Tu ganos mikra salario, ma tu havos pekunio en tua posho e komencos tua kariero komercal. Tu lernos pri la reala mondo. Ni iros morge a banko por inaugurar tua unesma sparajo-konto. Matro, ka tu voluntez adportar la kultelo?’

Siorino Martin donis krumplita kamizo a siorino Martin ed iris aden la koqueyo. El rivenis adportanta kultelo granda ed akuta.

‘Danko, Matro. Venez, filiulo.’

Martin juniora marchis adinter la genui di sua patro.

‘Nu, to ne dolorigos, e balde tu havos bona rideto. Bona e granda rideto di komercisto. Bona rideto es la maxim grav utensilo por viro. Nun, regardez me direte en l’okuli. Yen mea filiulo!’

Il pozis la lamo dil kultelo aden la boko di sua filio e sucieme skultis grandega rideto en lua karno. Martin juniora kriachis e ploregis e blueskis e spricis rede.

‘Ya mea filiulo!’

L’okuli di Martin juniora rulis adsupre en lua kapo dissekita, lu shancelis, ma la genui di sioro Martin tenis lu ferme vertikale.

‘Yen mea filiulo! Rideto grandega e bonega, to es la klefo por omna pordi en ca mondo. Es justa, ka ne, Matro?’

‘Yes, Patro,’ respondis la du siorini Martin.

Martin juniora gluglis ed anhelis ed sizis la genui di sua patro.

‘Yen mea filio! Nun ridetez larje. Regardez me direte en l’okuli e ridetez sincere.’

Martin juniora penis per sua tota forteso e fine ridetis. Ol esis vasta rideto qua extensis de orelo ad orelo e minacis l’uneso di la vizajo.

‘Ya mea filio! Plu granda kam mea propra rideto! Mem plu granda kam to di sinioro Martin!’ Sioro Martin ridegis. ‘Ya mea filio!’ Il forvishis guto di sango de sua pantalono. ‘Ya mea filio!’

La senlimita biblioteko

Grigor Przbewski, per humuro nekarakteriziva, enskribis voko-karto por libro qua ne existas, e la libro adportesis.

Grigor Przbewski, skribachero, pasis sua dii en polvoza biblioteki, trapektis polvoza libri e nelektinda jurnali por trovar idei por artikli egale nelektinda. Grigor Przbewski: homo griza e mikra havante pensaji griza e mikra.

Grigor Przbewski ne rikonocesis por sua esprito, ma unfoye lu facis jokajo. En la Biblioteko Duko Kambritzer-Bree lu demandis la romano *Efebos* da la famoza kompozisto Karol Szymanowski, romano perdita en Warszawa dum la duesma mond-milito. Lu jus lektabis pri ol en pednoto e, forsan kom probo dil tedata bibliotekisto, forsan nur por gayigar tedanta posdimezo, lu skribis ta titulo sur la karto. Represante rido, lu vartis la neevitebla chagreno dil bibliotekisto; ma la homo retrovenis portante bruna libro. Sur la kuvrilo esis, en verda literi, EFEBOS, e sub ta vorto, K. SZYMANOWSKI.

Grigor Przbewski havis multa savo ma poka intelekto. Lu savis bone, ke ta libro ya ne existas, nultempe esis publikigita, ma nun lu tenis ol per sua griza manui. Lu iris ad un de la longa tabli sub alta fenestro, pozis sua mantelo sur la stulo-dorso, aranjis sua etuyo, papero-bloko, tri o quar krayoni. Lu sidis dum instanto por rekuperar la respirado. Pose lu apertis la libro e komencis lektar.

Fakte, lu ne tote komprenis la marvelo quan lu experiencabis. E la romano tedis, ol esis verko da literatur-amatoro, ne maestro di prozo. La intrigo esis konfuza, la personi esis nekredebla, la stilo esis pompoza. Sen irga

profunda pensado, Grigor Przbewski prenis krayono e komencis skribar recensuro.

Ta recensuro, quan la redaktero di la revuo *Kadavro* opinionis esar satiro feble amuzanta, publikigesis. Recevinte pago, Grigor Przbewski unesmafoye konsideris la stranja evento, e nociono pikis lua mento. Lu rivenis al Biblioteko Duko Kambritzer-Bree, iris al serv-tablo, e skribis sur nova voko-karto *Der Messias* da Bruno Schulz, libro nultempe kompozita, nur projetita; ol nultempe existis.

Pos kin minuti la tomo jacis avan lu sur tablo. La recensuro da Grigor Przbewski aparis du semani plu tarde en *Głos*.

Grigor Przbewski komprenis, ke lu recevabis donacajo qua satisfacos sua streta idei pri suceso. Lu advere povus lektar irga libro nepublikigita. Nam Grigor Przbewski, ta griza skribachero, kaptesis da ideo: la literaturo imaginita dil mondo existis por lu, e nur por lu.

Per rigoro pseudociencal lu probis ta propozo. An ula serv-tablo bibliotekal, Grigor Przbewski ruzoze divertis la atenco di studento qua jus skribis sur voko-karto, e remplasis ol per altra karto havanta la titulo *Parnaso de Luís de Camões*. Kande la bibliotekisto rivenis e dicis, 'Pardonez, ne esas tala libro,' Grigor Przbewski ridis e preske dansis pro joyo.

Komence lu nur demandis libri perdita, perdita da tempo, pro acidento, pro la stupideso di servisti. De Biblioteko Franca lu demandis *Les journées de Florbelle* da Sade ed *Amasie* da Jean Racine; de Librario Gomper il trovis la *Memoriali* da Lord Byron, *Sanditon* da Jane Austen, da James Joyce teatrajo perdita titulizita *Brila kariero*. En la biblioteko dil Universitato Kiskunmanja lu lektis la *Epigrammata* da Lukan, *Mêdeia* da Ovid, *Odysseus automolos* da Epikharmos de Kos, e skribis artiklo-serio pri la perdita tragedii *Hermionê*, *Inakhos*, *Niobê*, e *Thyestês* da Sofoklês.

Grigor Przbewski nun frequentis la lekto-chambri. Lu demandis de bibliotekisti tituli fantastika: *Telefos* da Agathon, od *Agatha* da Melville, od *Emma* da Charlotte Brontë. E se libri perdita esis posibla, pro quo ne libri tote imaginita? Il komencis inventar tituli: *Maniiko* da Flaubert,

Penthesileia da Homeros, *La Falo dil imperio Mu* da Gibbon, *Celibeso por la moderna yunulo* da Jean-Paul Sartre, *Kozi rikonstitucita* da Chinua Achebe, *Mea matro, mea heroino* da Elfriede Jelinek; e la libri venis. Plu tarde lu audacis demandar libri di autori qui nultempe vivis: *Milito e paco* da Karl Disidento, *Hamlet* da Anna-Marie Ceauşescu, *La duesma sexuo* da Leonidie Beauvoir-Simone; e yen, mem ita libri venis. Nula bibliotekisto dubitis la stranja demandi, la plu stranja libri. Li recevis la voko-karti, li transdonis la libri, e li quik obliviis e karti e libri e griza Grigor Przbewski.

Dum kurta tempo la drola recensuri pri libri neexistanta juis la favoro di la kelka intelektozi qui lektis oli. Un fola redaktero mem mencionis la nomo Przbewski apud ti di Borges, Wilcock, e Buzzati. Grigor Przbewski revis pri edituro di sua verki.

Ma balde la modo chanjis, la revui ne bonvolante aceptis tala jokaji paruzita.

Ankore Grigor Przbewski kuris de lekto-chambro a lekto-chambro por serchar libri. Lu nun ne skribis recensuri quin nulu publikigis. Lu nur lektis. Plu tarde lu ne mem lektis, ma advokis libri e nur foliumis avide tra pagini imaginala. Sub la piktita vulto dil Biblioteko Duko Kambritzer-Bree, sub la moderna vakueso dil Librario Gomper, en lekto-chambri tra la tota urbo, Grigor Przbewski advokis tomi, turnis la frajila pagini, inhalis la polvo quon oli exhalis. *Agadi di Solomon*, *Evangelio da Maria*, *Juvenilia di Hêsiodos*....

Grigor Przbewski ne esis yuna kande lu recevis ta donacajo, e dum la longa dii di lektar lu rapide oldeskis. Lu obliviis la intelektozi. Lu obliviis la revui. Lu obliviis mem olda revi pri edituro di sua verki. La bibliotekisti obliviis lu quik pos ke lu prenis libro, olqua quik desaparis kande Grigor livis la lekto-chambri. Grigor Przbewski, perdita en maro di vorti obliviita, mem obliviis su ipsa. Nultempe dika, Grigor Przbewski tenueskis, perdis sua pancho; vorti, quankam oli nutras l'anmo, ne nutras la korpo, e vorti neexistanta tante min. Sur stulo an tablo en lekto-chambro, Grigor Przbewski perdis su inter libri qui nultempe esabis, inter pagini nultempe turnita, inter vorti nultempe lektita. La griza vizajo paleskis, la griza hari

paleskis, til ke Grigor Przbewski sidis senkolore, preske nevideble, en la granda chambri, an la longa tabli.

Ye ula vespero, ye ta horo kande biblioteki kustumale klozesas, fatigita bibliotekisto trovis Grigor Przbewski. La griza manui tenegis nulo; la kapo restis sur la tablo, salivo-filo extensis su de la labio a la nuda ligno en vakua quadro qua havis konturo ek polvo, konturo qua forsan markis ube olime jacabis libro.

O tempora o mores

En nia urbo, ni apertas la pordi ye krepuskulo e permisas ke la pueri ekirez. Poke plu frue, se la cielo esas nuboza. Lore li kuras tra la stradi dum un horo. La seniora pueri atencas le juniora. Li sizas omna experienci posibla, vidindaji, soni, agi. La horo finas, e li hastoze rivenas aden lia domi, itere sekura en l'obskureso amikal.

Ula genitori nun mokeskas tradiciono. Ula genitori dicas, 'Pro quo nia pueri ne darfas vidar la lumo?' Uli apertas lia pordi tro frue, kontre la legi. Kelki mem permisas, ke lia pueri ekirez dum ke la suno brilegas.

Nu, tempi sempre chanjas. E sempre plu male.

Hurka ed Aimun

Hurka esis la maxim forta yunulo en sua vilajo. La vilajani ankore parolas pri ta dio, kande il levis matura bovulo e portis ol del stablo al domo nur pro ke ulu dicis, ke to esas neposibla. Il havis dika brakii, larja pektoro, gambi quale trunki di arbori, e sua rido sonis quale mujo di kanono. Il esis nebela ma bonaspekta viro, ed omni qui lun regardis, lun admiris.

Dum la Granda Konkursi, il triumfis en omna konkursi di forteso, di lansado, di interluktado; ma quankam il esis la maxim forta, e quankam il kuris quale vento e natis quale fisho, il ne kuris o natis maxim rapide. En konkursi pri kurar e natar, il venis dop yunulo de vicina vilajo. Ta yunulo nomesis Aimun, lu havis gambi quale branchi di saliki e brakii quale kani, vizajo belega quale to di yunino, ed hararo nultempe tondita. Semblis ke forta vento povus forsuflar lu, ma kurante lu esis tam gracila kam cervulo e tam rapida kam leporo, e natante mem la salmoni astonate regardegis lu. Hurka vinkis omni per interluktado, levis plu grava pezaji, lansis javelino plu distante kam irgu. Aimun ne konkursis per tala ludi: lu savis tro bone sua fortesi e feblesi. Lu povis kurar e natar, ed en ita konkursi Hurka, qua ne konfesis ke ulu esez ilua superioro, ganis nur la duesma premio.

Do Hurka ed Aimun unike vinkis omni, e ye la fino dil Konkursi li kunvenis sur la tribuno por recevar lia premii. La asemblo voco-salutis ili. La mastro dil Konkursi pozis girlondi sur lia kapi e klamis, 'Nultempe nur du vinkis en omna konkursi. Li esas ya heroi, e frati en triumfo.' Lu invitis la du yuni embracar l'una l'altra. Aimun pozis sua

dina brakii cirkum Hurka. Kande la pektori tushis, Hurka sentis furio naskar en sua kordio quale dornoz arbusto.

Esis multa komerco inter la du vilaji, do Hurka ofte renkontris Aimun. Duktante ilua bovi al merkato, il renkontradis Aimun venanta en veturo charjita per meloni o pomi o vitberi. Singla renkontro frapis plu profunde la furio aden la kordio di Hurka, quale la stroki di martelo frapas konio aden roko. Ma Aimun ridetis a sua vinko-frato, ed anke Hurka ridetis.

Pos yaro Hurka spozigis la filiino di la maxim richa homo en sua vilajo. El havis hararo tam nigra kam la cielo noktal, okuli tam brila kam onixo polisita, ed omna vilajani envidiis la fortuno di Hurka. Hurka joyis pro ta nova triumfo. Il regardis la luxoza donacaji, la brodita stofo e kupra kaldroni e skultita mobli e la du kavali di alta qualeso en ledra harnesi, por kavalkar, ne plugar; ed il drinkis la vino, e pos la mariajo-dineo il duktis sua nova spozino aden sua domo e montris ad elu, quala viro el ganabis.

Ye la sequanta matino il iris a bazaro en la vicina vilajo e vidis Aimun. Aimun esis meze di turbo de yunuli qui sequas lia heroo. Ili interluktis quale pueri. Mem ludante Aimun ne interluktis, ma aplaudis ed urjigis li. Lu vidis Hurka preterpasanta, e facis manusigno, e ridetis, e klamis, 'Saluto, frato!'

La furio di Hurka freshe sprosifis, dornifis en ilua kordio. Quon signifikas la vinko-girlando quan il pendigabis super la pordo di sua domo, se on povas fanfaronar, ke lu vinkis Hurka? Quon signifikas la belega spozino, la richa boparenti, la skultita mobli, la du kavali en ledra harnesi, se altru povas dicar, ke lu vinkis Hurka?

Retroveninte adheme, Hurka iris a sua spozino ed amoris el tante forte, ke el kriis pro doloro. Ma la imajo di Aimun emersis en ilua mento, ed il falis de la spozino. El surprizesis, questionis ilu, ma il nur jemis e livis la lito.

Depos ta dio il havis nula paco. Il evitis sua spozino. Regardante irgube, il vidis la vizajo di Aimun, la korpo dina e febla, la rideto mokanta. Se la spozino advokis, il forturnis su. Se el tushis ilu, il fortiris su. Komprenende el esis konfuzigita e trista. Pose el iraceskis, ed elua vorti acerbeskis. Hurka vidis, ke elua amo divenas odio, ma il

restis impotenta en la pugno di sua propra odio.

Mivoye inter la du vilaji esas puteo abandonita da homi pro ke olua aqui esas saloza e venenoza. Ol nomesas la Puteo di Fantomi, pro ke pestoza nubi sempre flotacas super la aperturo, ed on dicas, ke nokte formi nedefinita movas cirkum olu, formi brilanta per sua propra lumo. La puteo esas nur kelka pazi for la voyo, celata dop fagi-bosketo. L'arbori esas tordita da la aqui venenoza qui nutras lia radiki.

Hurka neglijis sua laborado, prefere celis su apud ta puteo dop la fagi-bosketo. Vartante, il blasfemis e murmuris. Il ofte vidis Aimun survoye, ma sempre kun ta yunulo esis la amiki tam dina e febla kam lu. Hurka maledikis li, furiis frenezioze, sizis granda roki e jetis oli aden la puteo, til ke la fetida nubi laceresis aden helici, quin il inhalis kom parfumo. Nokte il iris adheme, manjis quale hundo la dineo quan sua spozino taceme pozis avan ilu, e rulis aden sua lito sen regardar o tushar elu.

Fine, dum ula krepuskulo, Hurka pazis de dop la bosketo e vidis, ke sur ta voyo Aimun marchis vers ilu, ed esis sola. Lu tiris sua vakua veturo ed hastis por atingar sua vilajo ante noktesko. Hurka stacis taceme ed astonesis, ke l'instanto fine arivabis. Il advokis, 'Aimun!'

Aimun tresayis ed haltis. 'Saluto, frato!'

La vorti frostigis la sango en Hurka. Ta sango pulsis en ilua oreli quale forte batanta glacio-peci en rivero dum vintro. Il audis su dicar, 'Me lezis me. Ka vu helpos?'

'Volunte,' dicis Aimun, e proximeskis.

Quik Hurka sizis lu per sua muskuloza brakii. Aimun kriis. Hurka levis lu e portis lu addop l'arbori.

Aimun baraktis. Lu tordis su, frapis, ma sua forteso esis quaze nulo. Hurka portis lu al aperturo dil Puteo di Fantomi e klimis adsur la muro krulanta. 'Nun la rekompenso por triumfir pri me. Nun la premio por plenigir mea mento per vu. Ica puteo esos vua fina areno, ca muro rokoza vua finala vinko-girlando.' Il levis Aimun super sua kapo por jetar lu adinfre a lua morto.

La krulanta roki dil muro movis sub la pedi di Hurka ed il falis. Kriachante il falis kun sua kargajo aden la puteo. Adinfre li falis. Lia kapi e membri batadis la roki dil muri.

Aimun esforcis sizar la roki dil muri, til ke lua manui

lacerita e ruptita trovis preno jus ante ke lu atingis la fundo dil shakto. Hurka, aturdita da frapi al kapo, falis al fundo e jacis en neprofunda flako de fetida aquo.

La sango di Aimun fluis de dekedu vunduri. Hurka tremis e turnis su, sentis terorinda grincado ube la du terminaji di frakasita osto en la brakio frotis l'una an l'altra. La sinistra gambo di Aimun esis frakasita e pendis neutile del hancho. Hurka sentis agonio kande il inhalis. La bruiso di lia respirado resonis en la puteo dum longa minuti.

Aimun parolis. 'Freneziulo! Pro quo vu portis ni a tala stando?'

Pro tante multa doloro e la odoracho dil puteo en sua naztrui, ta iracego ed envidio, quin Hurka longe sufris, revelis su klare ad ilua okuli esir ya dementeso. Il ploreskis. 'Pardonez me! Me esis ya frenezioza pro vua rapideso, pro la premii quin vu ganis de me. Me turnis mea spozino kontre me pro ta furio quon me alaktis en mea sino. Me mortos hike en ica abomininda loko. Ma komprenez, ke me donos mea restanta vivo por ke vu eskapez ta fato quan me komplotis.'

'Nun vu ya povas renuncar vua furio, folulo,' dicis Aimun, 'nam mea gambo esas frakasita e me ganos nula plusa premii. Mortez, e facez ek to vua repento! Ma me ne volas mortar, ne me, quankam me klaudikos dum mea restanta dii. Ma quale klimar per frakasita gambo?' Il extensis manuo a plu alta roko por tirar su adsupre, ma sua brakii esis febla ed il retrofalis.

La nokto pluprofundeskis e la puteo esis tam obskura kam la pecho uzita por klozar bateli.

Hurka hisis su a sua genui, ma kriegis kande il probis tenar su per la ruptita brakio. 'E me ne pluse esos famoza pri mea forteso, havanta brakio frakasita e sen povo. E me anke ne povas klimar pro ta vunduro.' Il shancelis e staceskis. 'Ma me ya klimos, me portos vu ek ica terorinda loko, quankam mea dorso ruptus.'

Il extensis manuo adsupre, e shovis Aimun plu alte per sua sana brakio, e stacis talmaniere til ke Aimun bone prenis la slamoza roki.

Talmaniere li lente acensis. Hurka shovis sua pedi aden la maxim mikra kreviseturi e shovis sua brakio frakasita

inter la roki malgre agonio, por ke Aimun povas klimar.

Hurka vidis lumanta nebulo levar su cirkum li. La nebulo semblis kolektar su en timinda formi, kom giganta homi havanta ungli e beanta boki; kom magra oldachini havanta fingri sizanta; kom grandega hundi sen okuli, e raptanta uceli qui formacis su, desaparis, riformacis su. Fantomala krii semblis plenigar la puteo cirkum ili, ilua pelo koldeskis e sua hari herisigesis da hororo.

La teroro drenis la forteso de Hurka, ma il ferme tenis Aimun e shovis lu. 'Prenez! Klozez vua okuli kontre ta demoni e prenez ta roki!'

'Me ne povas tenar,' anhelis Aimun. 'Mea manui havas nula forteso. Me ne povas respirar, ne povas respirar.' Lua manui lacerita e sangifanta destensis, e la du glitis poke adinfre.

'Regardez!' imperis Hurka. 'Videz ibe la cielo super ni! Nur kelka futi e ni ekiros ica inferno ed itere stacos sur tero. Prenez la muro!'

'Ne povas...'

'Prenez me!'

La brakii di Aimun faldis cirkum la kolo di Hurka. Lua frakasita gambo batis quale shifono an la dorso di Hurka. Hurka shovis sua ruptita brakio an la muro e klimis per sua tota forteso. Aimun glitis adinfre, ma Hurka kaptis lua kamizo per sua denti, tenis lu feroce, e per grand esforco lansis su adsupre trans la bordo dil puteo kun sua kargajo.

'Ni es libera, Aimun! Ni es libera!' Hurka tiris Aimun ek ta verde lumanta nebulo qua flotacas super la aperturo di ta damnita truo. Il tiris Aimun, qua esis laxa e senmova, al voyo, ube il falis e kushis sua kapo sur la sino dil yunulo, e savis nulo pluse.

Ye la sequanta jornesko homi de la vilaji trovis li.

Unu dicis, 'Li evidente esis atakita da banditi. Regardez ta terorinda vunduri!'

Altru dicis, 'Certe multa banditi, nam nulu darfas sole atakar Hurka.'

Altru dicis, 'Li luktis l'unu por l'altru. Regardez quale la sango di singlu makulizas la kamizo di l'altru.'

Hurka apertis sua okuli. Ilua unesma vorto esis, 'Aimun.'

Li astonesis ke il ankore respiris. 'Dicez to quo eventis!'

Hurka dicis, ‘Aimun.’

Unu respondis. ‘Me regretas, mea amiko, Aimun esas senanma. Lua korpo esis kold ante ke ni trovis vi du.’

Li portis Hurka e la kadavro di Aimun aden la vicina vilajo. Li flegis la vunduri di Hurka. Segun la kustumo di ta loko, li forportis la kadavro di Aimun e brulis olu, e turnis la cindri aden tero per spadi dum ke Hurka spektis.

La spozino di Hurka forpozis sua iraco e venis quik ad ilu. El regardis la ruptita brakio, nun velkita e neforta. El regardis la sangifanta vunduri. Ed el remarkis, ke il regardegis la tero freshe spadagita, la fango mixita kun cindri.

El dicis, ‘Me portos tu adheme, ed ibe tu itere forteskos.’

Hurka dicis, ‘Me nultempe itere esos forta.’

‘Ne regardez la cindri di ta mortinto,’ el dicis. ‘Me esas hike. Tu vivas, tu respiras, tu esas mea spozulo.’

‘Me esas mortinto.’

‘Vere no. Tu vivas. Tu venos adheme e forteskos, e ni kune genitos filii, filiuli qui esos tam forta kam la patro qua forbataliis banditi por salvar sua amiko.’

Hurka frenezioze regardegis elu. ‘Forirez, spozino! Genitez tua propra filii per altra viri qui povas respirar sen plorar. Tu ne havos li per me.’

‘Tu vivas!’ el kriis.

Hurka dicis, ‘Mea vivo esas brulita ad cindri e spadagita aden tero.’

La spozino turnis su ed foriris.

Tanokte Hurka reptis de sua lito. Il reptis a ta loko ube la tero esis freshe spadagita. Ed ibe il kushis su en la fango mixita kun cindri. Ed ibe il cedis sua spirito, por ke olu retrovenez a la Puteo di Fantomi.

Fantomo

Esis viro qua havis spozino e quar filii. Il amis sua familio, tante multe, ke nokte il vigilis horo pos horo, lakrimi en l'okuli, por pensar quante sua spozino esas belega, quante sua filii esas bona, quante il esas felica.

Dum ula autuno la spozino e filii maladeskis, febreskis, ed unope mortis.

La viro anke mortis, ma ankore respiris, marchis, ed existis pasable. Nun nokte il vigilis por pensar quante sua spozino esis belega, quante sua filii esis bona. La spozino e filii mortabis, ma il esis la fantomo.

Venis la vespero ante Kristnasko. Il sidis avan nelumifanta fairo e revis, quo eventabus se … Lore il audis sono. Il cirkumregardis e remarkis, ke ombri movis tra la chambro. Il atencoze askoltis, ed audis la voco di sua kara spozino. 'Mea karulo,' il audis, 'ni venas por dezirar a tu felica Kristnasko.'

Unesmafoye depos ta tristega autuno il itere sentis la batado di sua kordio. Il agitis la fairo til ke la flami dansis, e regardis la ombri di sua familio ludanta an la muri.

Omnanokte il sidis avan la herdo, ofte dum la tota nokto, e regardis la ombri di sua familio, askoltis lia parolado susuranta. Il esis itere felica. Lua komerco falieskis, il ne konversis kun amiki, manjis nur poke e sempre min multe dum ke la dii pasis; ma il esis felica.

Monati pasis talmaniere e la viro, la hararo di qua grizeskabis dum ta timinda autuno, observis ke sua korpo oldeskis. Ma il ne suciis to. Dum ke la ombri dansis e la voci susuris, il esis felica.

Ma la voci di lua spozino e filii diope diminuteskis. Il mustis penar por audar. Semblis ke li movis for il, fore alonge obskura voyo. Il rapide pozis lenii sur la fairo e klamis, 'Parolez plu laute, Mikhail! Plu laute, Melinda!'

Tale la yaro pasis til la sequanta vespero ante Kristnasko. Lore il audis la voco di sua spozino. 'Esas la tempo por irar, mea karulo. Ni devis livir longe antee, tante longe ante nun. Ni amas tu. Adio.'

La viro kriis, 'No, vi ne livez! Restez hike apud me. Videz, me alimentas la fairo!'

Il audis sospiro, audis la plorado fatigita di sua filii.

Il dicis, 'Nun me acendas la lampi!'

'Mea karulo, lasez ni livar,' il audis. 'Liberigez ni.'

Il falis a sua genui ed agitis la fairo. 'No. Me ne lasez vi livar!'

Il audis la plorado di sua spozino, quaze de granda disto. 'Liberigez ni. Mea karulo, liberigez ni.'

Il staceskis e jetis plusa lenii aden la fairo, til ke la petra herdo ardoris ed omna ombri desaparis de la chambro. Il sideskis e dicis, 'Restez hike. Ne livez. Restez.'

La flami baseskis; la ombri lente rivenis aden la chambro, exhaustita, dina e konsumita, tordita e krumplita. Il itere audis susuri, ma nun nur un vorto. 'Liberigez. Liberigez.'

Lakrimi pikis ilua okuli doloranta. Ma il alimentis la fairo.

Quale advenar hike

Es tre facila trovar nia domo.

Tu probable venos aden l'urbo per la Pesto-Ponto. Esas altra voyo, per Dissolveso-Punto, ma la choseo es mala pro plura kurvi danjeroze akuta, e me savas bone ke tu odias desordinar tua hararo.

Quik trans la ponto, sequez l'indiko-fosti a Chefa Strado. To es nia chefa strado. Ol duktas tra la komerco-distrakto ube es nia omna butiki, omni klozita. Ne livez Chefa Strado! Se tu livus, tu trovus tu inter la restorerii, ube mem ni rezidanti ofte perdas ni e suocidas. Eventuale tu venos a trafik-rondo kun ok trafik-lampi. Tri adsinistre, sep addextre, du adsinistre, aden Karpal-Tunelo. Se tu sucesas ekirar la tunelo (atencez la retroa lev-ponto en to), tu vidos enorma latunea edifico direte avan tu. Haltez. Ta es Vulgaracha Turmo. Ol konstruktesis en 1912 por instigar milito, do ol es tre olda, ma tote modernigita per abolisir omna traci di bona stilo. Tu forsan dezirus facar turo dil Turmo, se tu havus horo disponebla e se la guidanti ne esas armizita. La turo valoras la risko.

Preske hike! Turnez adsinistre (ecepte ke tu vehus Trabant aquamarinea de 1963; se yes, turnez addextre ed inversigez la sequanta instrucioni), e sequez sennoma voyo til la Slamtruo di Krasoza Kondensajo. Tu saveskos per forta odoro di falio, ke tu proximeskas: Ni sucesas tre bone pri falio, ol es nia unika industrio. Tala laboradon on ne povas sendar al Chiniani!

Turnez addextre ye la Slamtruo, ed anke addextre ye la sequanta krucvoyo. Ni lojas an la duesma strado, ultre

interseko di Normalo ed Naraco stradi. Ni havas la triesma domo sinistre, blanka dometo kun rezigninta palis-fenco.

Ni vartas avide tua arivo, ed esperas ke tu transvivez la voyajo!

Noir

Me ne savas, ne savas quale to eventis. Nur un damnit eventajo pos altra, ed altra.... Me sempre esis malchancoza. Nulo es facila por me. Me baraktas, baraktas, nultempe lezas irgu, nultempe agas male quale altri. Ma me sempre kredis ye fato misterioza qua koaktas nia vivi aden sua intrigi.

Me es jaz-muzikisto, pianisto. Me serchis amuzo, serchis jazo, serchis la muzik-bato. New York esis senviva, la klubi esis klozita, me ne povis trovar laborado. Do me decidis autostopar vers California. Ante ke me atingis Kansas, me ne havis mem un dolaro, e ne trovis veho dum du dii, til ke fine grand automobilo haltis e grand homulo portanta chipa vestaro apertis la pordo.

'Amiko, tu ya aspektas abatita. Kande tu laste havis bona manjajo? Kande tu laste netigis tu? Tale me pensis! Tale me pensis.... Me nomesas Brody, Jak Brody. Me vidis tu, amiko, e me dicis a me, Ta bonulo bezonas helpo. E kande altru hazarde preterpasos? Yes, amiko, to es kruela mondo, e ni omna devas helpar l'unu l'altru. Konsiderez me, exemple. Probable tu regardas me e pensas, Yen bonulo havanta la mondo en sua posho. Bela nov automobilo, bela neta vestaro, dika ye la tayo, granda dolca sigaro. Fakte, amiko, me ipsa bezonas helpo. Same kam omni, me havas problemi. Ne grava problemi, amiko, ne tante grava quale le tua. Fakte, mea problemi forsan helpos tu. Me anke bezonas helpo, komprenez, ma me volunte pagos. Tu bezonas pekunio, e me bezonas helpo. Amiko, quo es plu simpla?

'Me revelos a tu la tot afero, do tu povas decidar. Nulo

furtatra, nulo deshonesta. Me devas obtenar ulo de homo en Wichita, ma me mustas esar en Tulsa samajorne. Nu, yen to quon me facos: Me livos tu en Wichita por renkontrar ta homo, me pagos por hotelo, mem donos a tu duadek dolari, sato por juar kelka dii. Venerdie ni renkontros e me vehigos tu totavoye a Tucson. Quon tu opinionas? Ka me ne es yusta? Me pagos por lito, pagos por dinei, nur pro simpla tasko facita inter amiki. Quale on dicas, amiko, l'una manuo lavas la… Quon tu dicas? Ka ni facas komerco?'

Omnon pri to me suspektis. Ka recevar buxo? por homulo qua ne povas asistar? en Wichita, Kansas? Ma to signifikis lito e dusho e kelka bona dinei, do me ne intencis refuzar.

'Bone, amiko! Bonege! Quale tu nomesas?'

Ni vehis tra la nokto. La vakua plataji preterpasis la fenestri, til ke me preske trancis. Enirinte Wichita, Brody livis me avan chipa hotelo.

'Nu, ne obliviez. Morge, ye 12 kloki e duimo, ta strad-angulo sub la fervoyo-ponto. Kalvulo donos buxo a tu. Me rividos tu venerdie!'

Dushinte, razinte me e paginte por cirajizisto, me eniris la vicina drinkeyo por biro. Ol bone saporis. Me remarkis, ke ulu regardis me. El aspektis pokete uzita, ed elua voco povis forskrapar la farbo del muri. Ma elua vizajo esis bona, elua formo plu bona, e maxim bone, el facis l'unesma pazo.

'Tu es bonaspekta, sioro. Ka tu kompros me … drinkajo? Me havas nulo ma tempo, e me pensis, ke homulo quale tu forsan prizos homino quale me. Me nomesas Kandi, amikulo, yes, quale konfekto. Mea matro ne esis inteligenta, ma el komprenis la mondo. Viri prizas dolceti, e dolca me esez. Ka tu havas sigareto? Danko. Ho, me parias, ke tu es richa. Acendez mea sigareto, amikulo. Mm. Do, me ne intencas semblar delikatacha. Tu es bonaspekta, amikulo. Me opinionas, ke me meritas tempo amikal. Quon tu pensas? Ka tu deziras amuzo? He? Me vartos extere. Informez me, quale tu decidas e … danko por la drinkajo.'

Oke, me drinkabis plu kam un biro dum ke el parolis, e

mea hormoni guidis. Tanokte mea hotelo-lito ne esis tam sola kam me expektabis.

Ma lito ne sempre valoras la peno kushar tu. Me vekis kun kapo plena de aguli e boko plena de kotono. E l'altra latero dil lito esis vakua, anke mea burso: la duadek dolari desaparabis kun la hominacho. Pekunio nultempe prizis mea kompaneso. Kande me fine komprenis to quo eventabis, ja esis un kloko e me tardesis por la renkontro. Me rapide vestizis me, abatis mea hararo, ed hastis adextere aden doloriganta sunlumo.

Atinginte la strad-angulo sub la fervoyo-ponto, me vidis kalvulo en lana vestono portanta paper-envelopita buxo sub la brakio, segun l'instrucioni di Brody. Me komencis transmarchar la strado.

Subite nigra automobilo preterpasis rapidege; roto-bandaji kriis. Esis pafo, e l'automobilo forveturiris hastoze. La kalvulo shancelis ma ne falis. Il mispazis vers me, shovis la buxo aden mea manui, e falis ye mea pedi. Me squatis ad ilu. Il susuris:

'Vu sidas sur dinamito ... guatez Brody ... gardez vu kontre l'obezulo ... cikatro sur l' nazo ... '

Il facis stranja bruiseto en sua guturo e sua okuli turnis adsupre por regardar l'internajo di sua kapo.

Nu, komprenez bone, me ne esas heroo. Me sudorifis kugli, e kande me audis homino kriachar, kande me audis sireno, me saltis e kureskis!

Me hastis aden stradeto, celis me dop forjetajuyi, e quik apertis ta buxo. Ol esis vakua!

Me sideskis ed esforcis komprenar omno, ma omno esis sensenca, omno esis sensenca, mea kapo ankore doloris e me ne povis glutar. Me havis nula pekunio en mea posho, ma me trovis moneto-peco en la forjetaji e kompris kafeo. To poke helpis. Me drinketis ta kafeo til ke la suno kushis su. Lore me iris al urbo-centro por autostopar ad ula loko, irga loko for ca plata urbo, for ica malaji, e tam fore posible de homacho nomita Brody.

Fine automobilo haltis ye la choseo del urbo. La pordo apertesis e me eniris. Lore me vidis qua veturiris.

'Tua vizajo ne aspektas tante bone nun, sioro. Ne iraceskez, amikulo, ne regardez me tale. Me regretas pri

tua pekunio. Se me savabus quale ca dio irus, me lasabus tu tranquila. Me juis la pasinta nokto, ma homino mustas suciar su ipse. Vivo ne es facila. Kande me livis tua chambro cajorne, du granda virachi sizis me e dicis, se me ne esus stupida, me dicus omno quon me savas. Me ne savas multo, es vera, e me supozas, ke li aceptis to quon me ofris. Li permisis me irar e dicis, ke me trovez nov amoranto. Nu, mea matro ne parturis stultino. Me judikis, ke es bona tempo abandonar ca urbo. Tu es malchancoza, amikulo. Me advere ne komprenas, pro quo me jus haltis por tu. Ma tu es ta sorto de homulo quan homino ne povas obliviar. Mem se el opinionas, ke il adportas elua morto.'

Unesmafoye dum ta dio me sentis me preske sekura. Malaji retroiris plu e plu fore dop ni. Automobilo igas on tranquila e laxa e pronta por irgo. Me dormeskis ibe, mea vizajo en elua hararo blonde tintita....

Me vekis pro ke l'automobilo haltis. Ni esis for la choseo e proxim nulo ma sordida e kaduka fervoyo-kabano sur la platajo. Dusenberg granda e nigra pozesis exter ol quale eroro.

Du enorma bruti subite aparis ek nulube, sizis me, frapegis me, e tiris me adinterne. Kandi esis ibe, en obskur angulo. El fumis un de mea sigareti. Sur stulo sidis 300 funti di obezulo, obezulo havanta cikatro leda ed hokatra sur la nazo.

'Nu, amiko, tu kelke desquietigis ni. Pardonez mea maniero trovar tu, e me pardonos tua sangifanta vizajo. Danko a mea kolegi, qui agis quale du gansi, ni perdis ula buxo quan me tre deziras riganar. Tu savas ube ol esas. Esez inteligenta, e tu forsan transvivos integre. Pro quo ne sparez por ni plusa laboro, e por tu plusa sango? Parolez quik. Kredez me, tu ne deziras ke me iraceskos. Irge quante Brody pagis, me pagos duople. Fakte, me permisos tu durar respirar.'

Kandi dicis, 'Lu es serioz, amikulo, ne esez stupida.'

'Nu, sioro, nu, ka ni facas komerco?'

Me volunte dicabus multe, se me savabus irgo.

La obezulo sospiris. 'Fi, tu tristigas me. Kerli...'

La du enorma bruti proximeskis....

Subite la pordo apertesis bruisoze e ta bastardo Brody

eniris portanta du pafanta revolveri. L'altri ektiris revolveri e pafis furioze. Krak! Paf! Krak! Krak! Paf!

Me celis me dop un de la grosa bruti til ke la kugli cesis flugar tra la chambro. Kande me apertis mea okuli, omni cirkume jacis, sangifanta e mortinta.

Me reptis a Kandi. El jemis, e me levis elua kapo.

'Tu stupida ... idioto ... ne rikonocus fortuno ... se ol frapus tua vizajo ... ta buxo ... interne la kartono ... valoras milion ... '

El sospiris. La lasta bruiso quan el ultempe facis.

Nur un damnit eventajo pos altra, ed altra. Kandi esis justa, me ne rikonocus fortuno se ol frapus mea vizajo. Milion dolari donita a me en kartono-buxo, e me forjetis ol! E nun me stacas en fervoyo-kabano, apud kin mortinti, ed extere tri bel automobili perforita per kugli e nekapabla movar.

Me sempre kredabis ye fato misterioza qua koaktas nia vivi aden sua intrigi. Ma esas nula fato, esas nula povo misterioza. Esas nur homi deziranta e volanta e respondanta *yes* ad irga dolaro qua preterpasas.

E nun me es hike, meze di nulube. Me marchas alonge polvoza voyeto, penas trovar la choseo, penas irar ulaloke, irgaloke, ante ke on trovas ta kaoso quan me livis dop me.

Ula loki interesiva al anomalisto

LA LAKUNO EN FORESTO

Ulube en la alta Amazon-baseno esas lakuno cirkondata omnalatere da preske nepenetrebla foresto, ma tote desinkombrita da vejetantaro en sua cirkuito, ecepte en la exakta centro, ube kreskas exemplo dil extreme rara, ma ne nekonocita, *Extortitudinius bergolanii. E. bergolanii* atingas alteso de tri metri e florifas unika floro perturbante purpura, en formo di homala *membrum virile.*

Ta lakuno esis unesmafoye trovita da Europani en 1872, ed itere en 1874, e diversafoye depose, ma nultempe en la sama loko; nam ta lakuno evidente translacas su pos singla deskovro a loko nova e plu fora. Tamen, omnafoye trovita, o ritrovita, ol similesas exakte la deskripto facita dal lasta intruzanto. Recenta rideskovri incitis exhaustiva registro fotografal, preciza mezuri, e plu akurata mapi kam esis antee posibla. Ita registri pruvas, ke to esas sendubite la identa lakuno, malgre ke ol situesas multa kilometri for l'olima loki. Cienco ankore ne povas explikar ica fenomeno. Indijena tradicioni ne parolas pri ta afero.

BROUWENSTIJN KANALO

En tranquila quartero di anciena Bruges, la Brouwenstijn Kanalo kalme exekutas sua aferi, aceptas la intim efluvio dil streta domi qui bordizas sua rivi, tempope regardas la pasado di kargo-batelo, lulas preterpasanti a stando di komplezeso nemeritita. Ma la aqui di la kanalo havas stranja proprajo: oli ne lasas reflekto eskapar lia inkatra surfaco. Nek batelo, nek domo, nek preterpasanto povas

trovar sua imajo renversita en ta profundajo. Mem dum la maxim klara matini, la maxim lumoza nokti, ta aqui aspektas perturbante nigra. Mem dum la granda fairo en 1911, kande la tota quartero brulis e flami saltis plu alte kam triadek metri aden la cielo, ti qui eskapis ta holokausto remarkis, ke la aqui di Brouwenstijn Kanalo esis tam nereflektiva kam ardezo. 'Ma,' dicis nenomita asistanto citita en lokala jurnalo, 'on devas ne stacar regardar kanalo dum fairo.'

SIBBERTS MARSHO

Sibberts Marsho inkluzas apene quar milii quadrata en norda Alabama, Usa, ube la rivero Chalamachokee exterfluas sua rivi en humida intermixuro de kolineti e fango-trui, de kani e manglieri. Ma ulo stranja eventis hike dum dio en mayo 1961. Lokala chasero Bobby Robert Scamander vidis remarkebla silueto avan la purpura cielo apud bosko de nigra querki, figuro qua herisis la hari sur lua nuko e febligis lua genui. Questionate, sro Scamander ne povis certe respondar, ka la formo esis animal o homal, mamiferal o repteral, ka furoza, squamoza, o plumoza, o mem kad olu stacis per du, quar, o plusa gambi. Il nur atestis olua *red okuli quale du varmega grilili* ed olua odoro *dolca quale bero, ma doloriganta.* Sro Scamander subisis jokado e mokado de omni, e divenis objekto di questionado da ti qui deziregas pruvar lia propra teorii baroka, sive supernatura, sive extermondal, sive psikal, e lu rezolvis ne parolar itere pri sua experienco; rezolvo quon lu obediis, segunquante on savas, til sua morto. Ma lu audesis komentar ofte, 'On ne audos, ke me itere apertos mea boko por dicar un vorto en ica urbacho.'

LA HATCHKISS HOTELO

Primtipa exemplo di domi di olda provincal Amerika, pro sua larja portiko envelopanta, vitralio-fenestri, e tekto tegulizita ek ardezo, la Hatchkiss Hotelo en Bonner Springs, Arkansas, Usa, konstruktita en 1869, ofras stranja gastigo: vice la tranquileso e komforto implikita da olua antiqua ornamenti, stebita lit-tegili, e dineo ek hani fritita,

multa vizitanti plendas pri sencesa nauzeo, vertijo, lancinanta kapdoloro, ed epizodi di iracemeso nekustumal. Probi per moderna ciencal instrumenti revelas nula nocanta exhalaji, aqui subterena, moldi venenoza, perturbi elektromagnetal, od altra kontaminaji. Fakte, la hotelo esas astonante bone konstruktita. Olua pavimenti esas perfekte horizontala, olua muri esas precize vertikala, e singla angulo havas exakte 90 gradi. Un explorero spekulas, ke ta perfekteso ipsa kauzas desquieteso sublimata en sentema vizitanti. Ma irge quo esas la kauzo, la Hatchkiss Hotelo ankore esas favorata da voyajanti, partikulare da ti nove spozigita. Rezervaji rekomendesas. Gustez la pomo-tarto.

Dzhamkuk

La tre mikra vilajo Dzhamkuk en nord-esta Turkestan havas la dubitebla honoro esar loko kun ne nur un, ma du aparta e probable nerelatata marveli.

Unesme, dum la lasta sepadek yari la vilajo kun sua populo adminime dufoye desaparis de sua loko apud la Syr Amul brancho-fluvio, esis nedeskovrebla dal autoritatozi, ma riaparis pos plura monati. Singlafoye la populo manifestis nula konfuzeso o mal efekto; li evidente mem ne remarkis lia propra desaparo.

Duesme, singla homo qua naskas en ta vilajo vivas (ecepte per acidento od ago di Deo) til adminime la evo 101, tamen ne sempre en robusta saneso. Lo esas vera mem por ti qui livas la vilajo por habitar urbo. Ka to esas efekto di la kavalino-lakto purpura e fermentacata, quan omna habitanti di Dzhamkuk drinkas de nasko? O ka to esas pro la generale vejetarala dieto quan la populo juas? O ka la du misterii esas ya relatata?

Lago walloon

La aquo di Lago Walloon, en la fora nordo di Saskatchewan, Kanada, periodale chanjas sua koloro, de grizo ad skarlato ad pulco-koloro ad indigo e tale pluse tra la spektro. Ta chanji kustumale duras nur un o du dii, ma ye remarkinda okaziono en 1983, la lago restis intense acide flava dum sis semani.

Esas quar mikra vilajeti an la rivo dil lago, e nul fabrikerii industrial; on probis la aqui por trovar polutaji, ma sen certa rezulti. Ciencisti sugestas kontaminado da partikulara metali, sali mineral, ed oxidi de la cirkondanta tundro por explikar la fenomeno, ma nulu ofras irga expliko pro quo nur un metalo, salo, od oxido sole singlafoye kontaminas la lago.

Dicas rezidanto Johelen Dickson, 'Me opinionas, ke to esas beleta. Ma on ya shokesas vidar purpura aquo fluar del robineto. Sempre ol saporas bone. Nu, ni chanjas nia vesti por aspektar bele; pro quo ne la lago?'

Elua kompano, Mary Goodell, anke dicas, 'Ol ne es plu sensenca kam irgo altra en ica mondo.'

La templo di deo o dei nekonocita

Qua povas dicar, quala baroka ritui esis exekutita hike, quala terorinda dei adoresis en ica celata loko? o ne?

La templo di deo o dei nekonocita trovesis en 1947 da Kambodjana puerulo, rurano serchanta fer-peci del recenta milito. Glitinte tra polisita tunelo, il trovis su en perfekte sferatra petro-foso sub la foresto, quar metri diametre. La tunelo esas la nura enireyo od ekireyo. Streta shakto tra la somito lasas enirar febla lumo. Esas nula skriburo videbla irgaloke en olu. Arkeologi ne povas relatar ta templo ad irga civilizuro konocita, ancien o moderna, oriental od ocidental. Li mem ne konkordas, ka la templo esis origine exkavita da manui homal o da procedi geologial. O kad ol esas fakte templo.

En la muri dil templo, ye neuniforma interspaci, esas dekesep nichi. Singla nicho kontenas un skultita stono, l'una diferanta de l'altra, intrikoze ornita per spirali ed ondatra linei, reprezentanta nula ento konocata en tero o cielo. Ka ta figuri esas veneracata manifesti di spiriti ancestral o dei protektanta? Ka li esas le lare e le penate di ula raso perdita? O ka li esas, quale sugestas antropologiisto David Karnrike, la obsediva laboro di izolita nevrosiko, qua esis inspirita a ta monumentala tasko da forci psikal? Skribas profesoro Karnrike en sua diserturo *Pri la nekonocita templo* (Univ. Poughkeepsie, 1976), 'Mem dum epoki prehistorial, ka povus esir

originaluli? Neolita monomaniiki? Nia konjekto kustumal, ke omna produkturi homal esas kreita per intenco racional, forsan esas senbaza.'

La sfinxi

Voyajanto travagis vasta dezerto. Lu perdabis la voyo, ma dum ke lu ankore havis aquo, manjajo, e mento filozofial, lu ne desesperis. Nokte lu marchis; die, dum la varmeso dil posdimezo, lu tiris sua mantelo super sua kapo ed esforcis dormar.

Fine lu konsumis sua lasta manjajo e drinkis sua lasta aquo. Lua mento filozofial minacis desaparar. Lu marchis. Lu marchadis, e marchadis, til ke ulnokte lu hazarde trovis mikra oaziso preske celita inter sabloduni. Lu kuris a la tre mikra aquo-fonto, falis a la sablo, e drinkis profunde. Forteso quik rivenis, filozofio rinaskis. Lu drinkis.

Itere regardante adsupre, lu retrofalis kriante. Avan lu, du enorma ombri obskurigis la cielo stelizita. Duesma regardeto revelis, ke ta ombri esis nur du sfinxi skultita ek nigra petro, mienterigita en sablo; nur la kapi homal, shultri leonal, ed ali aglal expozesis a la brilanta stelolumo. La voyajanto ridetis. Lu staceskis e proximeskis ad oli. Ta sfinxi posedis vizaji di mulieri severa ma belega. Singla plumo dil ali esis perfekte grabita. La voyajanto tushis un petra shultro, forbrosis sablo, e vidis vorti grabita en ta petro, vorti espelita per simboli nekonocata.

Lu reverencis. 'Pardonez ica intruzo, siniorini, ma mortanta homo devas riskar nepoliteso. Via aquo rivivigas me, e me donas a vi kordiala danko.' Lu regardis antencoze ulo inter la du statui, ulo qua semblis esar arko konstruktita ek petro. En la centro esis pordo. Lu movis vers olu.

Subite terorinda bruiso sonis, bruiso di roko grincanta an roko. Lu tresayis e vidis, ke la okuli di la du sfinxi apertesis.

'Ho!' lu susuris.

La okuli dil sfinxi turnis su a lu, quar blank okuli en nigra vizaji, okuli qui regardis sen homeso, sen kompato.

La du boki apertesis per sono quale krulo di petra muri. Per voci semblante acensanta del profundaji dil tero, la du sfinxi bramis, 'Mortiva ento, forstaceskez!'

La voyajanto mute kontemplis ta du marveli. Fine lu audacis parolar.

'Granda deini! Nam me supozas, ke vi esas deini.'

'Ne deini,' respondis uno de li, 'ma spiriti dil duesma rango.'

'Spiriti,' dicis l'altro, 'pozita hike por protektar ica sakra loko.'

La voyajanto dicis, 'Sakra loko! Me repetas, pardonez me, siniorini. Ma me donas a vi danko por via aquo.'

'Ho! La mortivo drinkis de la sakra fonto!' klamis l'uno.

'Mortivo profanacis la sakra aqui!' klamis l'altro.

La voyajanto dicis, 'Sive sakra sive ne, aquo es aquo, ed ta qua durstegas mustas drinkar.'

'Audacoza mortivo!' la du monstri grondis. 'Saveskez, ke ita valo esas la Valo dil Ultima Vereso. En ancien epoko sacerdoti deskovris la Ultima Vereso, To Quo esas eterna, To Quo esas nechanjebla, To Quo esis, esas, ed esos la una e nura Vereso. En ica sakra valo li frapis la stonoza sulo per bastono, e yen, de ta sulo ekfluis aquo. Li itere frapis la sulo e yen, emersis petra arko qua duktas a la profundaji dil tero. Li enterigis ta savajo en la arko ed advokis ni, filiini dil Sfinxo, por gardar ica misterio.'

Questionis la voyajanto, 'Kad ca vereso esas tante delikata, ke ol bezonas gardo?'

'Blasfemero! La Ultima Vereso ne esas por mortivi. Mortivi ne povas komprenar tala glorio. Qua blasfemas kontre la Vereso, ni destruktos per unglo e dento!'

'Ma quamaniere?' dicis la voyajanto. 'Vi esas petro.'

La du sfinxi respondis, 'Yes, dum la multa yarcenti ni gradope petreskis. Ma ankore ni protektas, ankore ni gardas la Ultima Vereso.'

La voyajanto genupozis en la sablo ed reverencis.

‘Granda spiriti nemortiva, sever anjeli, anciena marveli: Dum longa vivo me sempre probis separar lo reala de lo falsa, lo justa de lo nejusta. Tra multa peni, tra sencesa tormenti, me sempre serchis la vera vizajo di realeso qua celas su dop la maskilo di aparo. Nun, pos serchado dum tota vivo, ye la punto di morto, me fine trovas ta trezoro. Do me pregas humile, per l’espero di realigo: Iluminez me! Revelez ta Una Certeso, ta Realeso Bazal. Donez a me la Ultima Vereso!’

La sfinxi bramis hororigante. ‘Superba mortivo! Blotisez avan ni!’

La voyajanto ne blotisis. ‘Me humile pregas—’

‘Tacez! La Ultima Vereso ne esas por mortiva enti!’

La voyajanto frunsis la brovi. ‘Ma pro quo tanta iraco? Qua vereso esas vera vereso se nulu savas pri ol?’

La sfinxi klamis, ‘Tacez, blasfemero! Qua vu esas, ke vu questionez la Eterna Vereso?’

‘Me esas nur homo, homo kun mento, e la mento homal sempre questionas. Ma se vereso restus nevidite, nulu povus probar ol. Kad vereso povas esar reala vereso sen probar ol kontre dubito?’

‘Vua vorti kondamnas vu, damninda mortivo!’

‘Via vereso esas nekonocata da mortivi. Kad vereso nekonocata valoras irgo? Se nulu savas, se nulu savis via vereso, evidente ni ne bezonas ol. E se ni ne bezonas via granda vereso, ita vereso signifikas … nulo.’

‘Ho!’ kriis la sfinxi, ‘se ni povus movar! Ni lacerus vu per nia ungli!’

‘Ma vi ne povas movar, kompatinda spiriti.’ La voyajanto staceskis. ‘Vi esas petro, e ne povas movar. Simile a via vereso, vi havas nula povo. Ma malgre to, me dankas vi, me dankas vi, anciena spiriti, nam adminime via aquo-fonto esas valoroza. Me nultempe pensis tante klare. Me nun klare vidas mea propra vereso: Se on gardas vereso kontre dubito e probo, se on enterigas ol en tero kom mortinta kozo, ta vereso divenos febla vakueso. Nur ta vereso qua libere travagas la mondo prosperos e pruvos su. Ed on qua nur savas, ke lu savas, ma ne pro quo lu savas, divenos nemovebla petro.’

La du sfinxi bramachis til ke la steli trepidis. Ma la voyajanto plenigis sua aquo-sako ed itere forvagis aden la vasta dezerto.

Komedio por Pulcinella

Ne krimino pasional, ma krimino preske kapricoza. Psikologo serchus suba psikoso, kreskanta nevroso; ma esis nur fantazieto. El babilis pri la pueri dum ke il tranchis fromajo por sandwicho, elua boko movis e movis, ed il pensis nulo. Subite il stekis la kultelo aden el, sepfoye, ed el falis, astonata e mortinta, ed il itere tranchis la fromajo. Il ne komprenis to quon il facabis til ke il remarkis, ke la fromajo esis striizita rede.

Unesme il mustis descharjar su de la kadavro, laborado dum longa posdimezo per kultelo e triturilo di nutrivi*, dum ke il baris la pueri de la koqueyo. 'Via matro foriris,' il fine dicis. 'Ni havez pizza.**' Ma por amiki che taverna, 'Me nultempe komprenis, ke el esis desfelica, til ke me lektis la noto. Homini, ka yes?' Li kompris biro por il kom simpatio.

La policisti ne desquietigis su pri inquestar. La vicinino sro Selman nur sukusis sua kapo e facis kompatema bruiseti; el ja multafoye spektabis tala kozi per la televiziono.

Pos du semani la pueri cesis questionar. Pos tri, lia unika memorajo pri la matro esis manjaji poke plu bona kam la konservitaji quin sua patro disdonis.

Ne longe pose, en ilua kontoro, il revuis raporti kun sua chefo e, sen averto, strangulis lu. Il quik livis tra una pordo (kun la raporti) ed eniris tra altra, kriachis por helpo, ed

* Aparato, generale elektral, instalita sub eviero inter la drenilo e la sifono por tranchar aden mikra peci manjajo-forjetaji.

* Populara manjajo de Italia, qua konsistas ek ronda pano kovrita per tomato, fromajo, ed altra nutraji e bakita.

esvanis. Nulu suspektis il. Pos un semano altra chefo institucesis e la komerco itere procedis segun kustumo.

Nun fervoranta por injeniozeso, il serchis plusa viktimi. La pueri esis evidenta selektaji. Dum semano-fino, per pretexto ke li ludez nova ludo, il ligis li en plastika saki e manjis grilita maizo til ke li cesis baraktar. Pose il pozis la saki en la basamento. 'Me vidis automobilo foriranta rapide,' il dicis a la skol-direktanto, kande lu fine telefonis. 'Me es certa, ke el furtis li.' Il prepraktikis longe ed avide por plorar perfekte, ed esis iritita pro ke sua lakrimi ne esis bezonata.

Sro Selman ofris atuno-disho kom konsolaco. Il retenis el dum tri dii ante ke il fine permisis el mortar. Il decidis vakancar en Orlando, Florida, dum tota semano, ma retroveninte, trovis ke la absenteso dil vicinino esis ankore neremarkita. Ofensite, il incendiis infanteyo e dispersis sugestiva pamfleti por intrikar feminist-organizuro qua aprobas abortigo.

Quankam plena de joyo maniikal, il ya agnoskis la posiblajo, ke il kondutis kelke petuleme.

L'artiklo pri la brulita bebei esis nur du paragrafi en interna kolumno dil jurnalo. Il senkurajeskis. Il spektis sencese la televiziono. L'odoro del basamento dolceskis. Unfoye, dum televizion-anunco, il iris aden la koqueyo por shovar socisi aden la triturilo, por audar la muziko di lami trituranta karno; ma la socisi kolektis su e formacis su en tri grosa manueti qui reptis ek la triturilo vers il. Il forbatis oli e pistis oli a pasteto. Sur pano rostita, to esis dejuno.

Kolego del kontoro telefonis. 'He, amiko, ube tu esas dum la pasinta monato?' Il lakrimifis pro gratitudo ke ulu remarkis il, ed invitis la kolego vizitar. 'He, amiko, quala malodoro!' La biro quan il ofris al kolego kontenis ciklameno. Ante ke la veneno mortigeskis, il montris al kolego sua kadavraro en la basamento. 'He, amiko, quala desordino. Ka tu esas dementa?' Ciklameno esas mala veneno, e la kolego mortis dum tempo longa e penoza. Il pakigis la tordita restaji en forta plastika sako e pozis ol nete en la basamento apud la tri plu mikra saki, qui bufabis ed esis tam tensita kam tamburi.

Ulnokte il sidis felice en la basamento e fumis pipo kontre la malodoro. Il vidis, ke la saki tremis, ed audis

susurado. Altra nokte il retrovenis del kontoro, perturbita ke nula rumori cirkulas, e deskovris la quar saki dansanta en la salono. La mobli esis formovita por facar danso-spaco.

Fantomala venjo esis ideo plu preferinda kam tota dementeso, ed il decidis korektigar la kazo. De magazino religial il kompris grosdekeduo de arjenta krucifixi e multa edituri di la Biblo; de libro-butiko dil universitato il kompris la Bhagavad Gita, la Korano, e kelka chipa romani da Stephen King. Il martelagis la krucifixi aden la betono-sulo di la basamento en formi di du samacentra cirkli cirkum la saki, e kovris la muri per pagini arachita ek la libri santa e nesanta. Tanokte il dormeskis dum ke quar velizita voci kantis popurito de olda himni per dolca harmonio.

La vesperal televizion-novaji raportis, inter diskurso dal prezidanto ed anunco pri exerco-mashino, ke interesiva masakro eventis en Texas. Il reprimandis su, ke il ne inventabis irgo tante original.

Ye la sequanta matino il forprenis la licenco-afishi de sua automobilo e veturiris a skolo jus ante l'intertempa retreto. La pueri ed instruktisti ekirinte l'edifico, il rapidigis la motoro e vehis aden la skol-korto. Il frapis adminime dekedu pueri. La transvivanti kuris kriachante aden la skolo. Il ekiris sua automobilo, sizis tri tordita kadavri, e jetis oli adsur la dopa benko. Pose il veturiris ad automobilo-laverio e repozis sub la kalmiganta aquo-spricili. Pos ke la automobilo esis neta, il veturiris ad altra skolo. Nun esis repasto-tempo, ed il repetis la ago plu sucesoze e frapis mem plu multa pueri. Il jetabis quar mikra kadavri adsur la dopa benko ante ke il audis sireni. La helpanto che l'automobilo-laverio montris nula surprizo ke la kliento tante balde rivenis.

Fine il esis remarkita en la jurnali. Ma la televizion-anuncisto e la jurnal-raportisti eroris pri la tempo dil ataki, e la deskripto di ilua automobilo esis tote nejusta. Du stranjeri recevis la honoro por ilua imaginado.

Iracoze, il livis sua domo ed iris a proxima oldeyo; ibe il selektis du olduli qui havis tubi en lia nazi, ed il tranchis lia guturi. Plu kalma, il retroiris adheme, e trovis dek-e-un

plastika saki en rango an la bordopetro. Il frunsis la brovi. Ne esis ta dio dum qua on forportas forjetaji.

La saki rulis vers la automobilo. Li livis flaki sur la betono. Il kalme vehis e retrovehis sur oli, pose eniris la domo. Biro esos bona, il pensis. Ma ulo klimis ek la triturilo.

Il opinionis, ke esas bona tempo por livar.

Il pakigis vesti en valizo, anke la libro *La uzado kriminal di falsa idento-dokumenti*, e livis sua dormochambro. Deke-un plastika saki, nun disfendita e likanta, baris la voyo al pordo.

Il ne panikeskis. Il enswichis la televiziono e vartis. Eventuale la plastika e viskoza masi rulis vers la televiziono ed amasigis su avan olu. Ulo glutinala reptis de la koqueyo e juntis su ad oli.

Il ridetis ed ekiris la domo.

Nur pos plura semani on remarkis, ke il forirabis.

Mondo-fino

On atingas la fino dil mondo per longa marchado, horo pos horo, dio pos dio, tra vasta plata lando stonoza, tante dezerta, tante neremarkinda, ke on agnoskas, ke on bone konocas ol. La cielo super ta lando esas sempre griza e die e nokte. Nulo movas hike. Mem vento ne suflas. Nulo movas ecepte on qua marchas. Nula sono, ecepte la sono dil sablo qua lente retrofluetas aden la pazotraci di ta qua marchas. Kande on repozas (nam on devas repozar, mem hike), kande on ne povas pazar per un plusa pazo, on sidas, forsan sur roko, e kontas la sablo-grani fluetanta aden la pazotraci. On kontas, repozas, pose marchas adavane.

La plata lando fine finas. Hike esas barilo. De la barilo pendas afisho: *Averto. Mondo-Fino. Atencez.*

Afisho ne bezonesas. Ultre ta afisho, ultre la barilo, esas nulo. Nulo. Nula tero, nula cielo. Nek roko, nek vento, nek aero. Nulo. Tota nihilo. La mondo finas, ed ultre la barilo … nihilo.

On ne sufras vertijo. Vertijo presupozas profundajo. Ibe es nula profundajo. Esas nihilo.

On cirkonspekte extensas manuo trans la barilo, e quik retrotiras ol, por ke on vidas, ke la manuo, extensita trans la barilo, ne esas. Komprenez: La manuo ne desaparas, ol ne esas. On levas stono—esas multa stoni sur ta tero—kontemplas ol, retrotiras la brakio, meditas. Jetas. La stono flugas super la barilo e sen sono divenas nulo. On sentas forta dezirego sequar ol.

Vice on regardas la mondo-fino de l’una latero a l’altra. La barilo extensas tam fore kam on povas vidar. Til la fino

dil mondo, on pensas gaye. La gayeso quik velkas. Konkluze, hike esas la fino dil mondo.

Do on regardegas aden ta nihilo. La plata lando dop on, l'obskura lumo di ta plata lando, divenas nihilo. On vidas nur nihilo. Pos longa tempo—ma quo esas tempo ye la mondo-fino?—pos multa tempo on prefere supozas ke on sentas ulo en ta nihilo. Ulo qua esas nulo. On sentas—plu bona vorto mankas—ula kompreno, ula kompreno quan nur nihilo povas kontenar. Ula kompreno qua mankas.

On regardas de l'una latero a l'altra, ed itere on vidas la mondo-fino, ed on vidas anke omna homi dil mondo, ti omna qui ankore vivas en la vasta mondo ed anke ti omna qui olime vivis en la mondo. Li stacas an la barilo. Omni regardegas la nihilo. On esas kurioza, ka li anke sentas ula kompreno nultempe sentita, kompreno quan li nultempe konocis e nultempe konocos? Ula kompreno aden qua sinkas lia prezento, prezento qua velizas lia okuli.

Se on ankore povas sentar irgo, on sentas timo, o humileso. Ma timo, humileso esas emoci trivial ye la fino dil mondo. Emoci ne duras koram nihilo. Trivialaji ne duras hike.

On regardas de l'una latero a l'altra. Nulu asistas.

Se on povas turnar la dorso vers nihilo, on anke ne esos. Nihilo—qua konkluze esas nur nihilo—certe ne postulas ke on regardez. Tamen on ne povas turnar su.

On rimemoras la afisho: *Averto. Mondo-Fino. Atencez.*